

új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

2022 szeptember elején Nürnbergben tanácskozott a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége

„Mindeneken bölcsességgel és hatalommal uralkodó mennyei felség, szerető Atyánk az Úr Jézus Krisztusban! Az élet számtalan próbáltatásai és küzdelmei között megtartottál és összegyűjtöttél bennünket, hogy a Te földi országodnak, az anyaszentegyháznak ügyeiről tanácskozzunk, s azokat a Te dicsőségedre intézhessük, előbbre vihessük. Jól érezzük Uram, hogy a mi erőnk gyenge erre a nagy munkára, de azt is tudjuk, hogy a Te hatalmad mindenre elégséges, azért kérünk, adj nekünk kegyelmet, hogy szolgáljon a mi munkánk azok javára, akiknek gondját reánk bízni jónak látta bölcsességed.”

Kezdőima az idegen fennhatóság alá került egyháztestek tanácskozásán. 1921. Arad.

JOGOK, KORLÁTOK, KIVÁLTSÁGOK

Az Aranybulla a magyar alkotmányfejlődés alappillére, kibocsátása II. András /Endre/ Árpád-házi uralkodó nevéhez fűződik. Abból indul ki, hogy az ország nemeseinek, mind másoknak Szent István királytól alapított szabadsága igen sok részben „rövidséget szenvedett.” Nincs mit csodálkoznunk azon, hogy Szent István halálától már több mint 180 esztendő eltelt, és éppen ideje volt „aktualizálni” és kijavítani mindazt, ami hatnál is több emberöltő után elkopott és „rövidséget szenvedett.” Az Aranybulla tehát a Szent István király által biztosított szabadságjogok, korlátok és tilalmak, kiváltságok és megjutalmazások gyakorlatba ültetése utáni revideálása. A szabadságlevél, vagy királyi okirat, a nemesi jogok és kiváltságok garantálásának egyik fontos eleme a magyar jogtörténetben, de hathatós eszköze volt a királyi hatalom korlátozásának is. Hatása az 1222-es kiadását követően évszázadokon át meghatározó volt. A későbbi korok belőle táplálkozó törvényei idővel az egész magyar társadalomra kiterjedtek. Nevét a rajta függő hitelesítő királyi pecsétről, az aranybulláról kapta.

Magyarországon az Aranybulla volt az első oklevél formájában kiadott királyi kiváltságlevél, amelynek kiadása, okai és előzményei ma is kutatás tárgyát képezik. Napjainkig tartja magát az a történeti vélekedés, hogy a királyi, így egyben az állami tulajdonban lévő birtokok és tisztségek széles körű adományozása, illetve azoknak az uralkodó felesége, Gertrúd révén német érdekeltségbe kerülése sok elégedetlenséget szült, s ez lehetett az Aranybulla kiadásának egyik fő előzménye. Ezeket csak fokozhatták az uralkodó költséges halicsi és kereszties hadjáratai, s mindezek ellenállási mozgalmakat és lázadásokat szültek. Ennek csúcspontján, 1222-ben tört ki az a palotaforradalom, amely során a székesfehérvári törvénykezési, azaz törvénylátó napon az ellenállók kikényszerítették a királytól követeléseik törvénybe iktatását, vagyis az érdekeiket védelmező Aranybullát és a királyi tanács átszervezését.

Az uralkodónak eltökélt szándéka volt az ispánságok jogait csökkenteni és a központi királyi hatalmat megerősíteni. Az Aranybulla kiadásának mozgatórugója a király nagyon is megfontolt, saját érdekeinek a megvalósítása volt, ami egybeesett bizonyos jogok rögzítésével. Ezt támasztja alá az is, hogy az oklevél szinte minden cikkelye az uralkodó javát szolgálta. Ezért valószínűsíthető, hogy a dokumentumot II. András önszántából és nem politikai kényszer hatására adta ki.

Az Aranybulla részben megtiltotta a birtokok eladományozását, illetve a becsületes szolgálattal megszerzett földek elkobzását, ezzel elsősorban az uradalmakat és a magántulajdont védte. Megszüntette a külföldiek (idegenek) számára a birtokok és a tisztségek adományozását, valamint a pozíciók halmozását. Az uralkodó így anélkül folytathatta adománypolitikáját, hogy abba a nehézségbe ütközzön: a királyi tisztségekből való részesedésre több előkelő tart igényt, mint ahány szétesztható pozíció van. Az Aranybulla tizenegy cikkelye a szerviensekkel, vagyis a királynak katonai szolgálattal tartozókkal foglalkozott. Ebből öt tartalmazott olyan kitételt, amely a későbbiekben a nemesi előjogok alapjául szolgált. Olyan elveket fogalmaztak meg, amelyek alapot adtak a nemesi adómentesség biztosításához, szabályozták a katonakiállítási kötelezettséget, de biztosították azt is, hogy szabad embert csak törvényes bírói ítélettel lehessen elfogni és javait elkobozni. Egyik legjelentősebb szakasza a 31. cikkely volt. Ennek értelmében a világi és az egyházi előkelőségek a hűtlenség vétké nélkül, szabadon szembeszegülhettek az uralkodó akaratával, amennyiben a király megszegte az oklevélben foglaltakat. Ezzel a ponttal az Aranybulla fontos és előremutató kezdeményét jeleníti meg az Árpád-kori jogrendszer megindult korszerűsödésének, mivel a kötelezettségek és kiváltságok szabályozása révén megteremtette a rendi társadalom, vagyis a hasonló jogokkal rendelkező társadalmi csoportok elkülönítésén alapuló berendezkedés jogi alapjait. Beiktatta a sérelmek előadására alkalmas törvénylátó napok évenkénti megrendezését, amit az országgyűlés(ek)hez vezető út egyik első lépéseként tarthatunk számon. A bírói jogkör tekintetében jelentős újítása volt, hogy a mindenkorri nádornak országos bíraskodási jogkört adott, s egyben rendelkezett az alsóbb ítélezési formákról is.

mvp

800 éves az Aranybulla

A szent Háromság egy Isten nevében.

1. §. András, Isten kegyelméből Magyarország, Dalmácia, Horvátország, Ráma, Szerbia, Galiczia és Lodomeria királya, örök emlékeztül.
2. §. A miért hogy országunk nemeseinek és másoknak is Szent István királytól szerzett szabadságát némely királyok hol tulajdon haragjok bosszujából, hol gonosz, avagy önnön hasznokat szerető emberek hamis tanácsadásából, sok pontban hatalmasul megrontották vala, azért a nemesség gyakorta sürgető könyörgésekkel zaklatta felségünket, és előttünk való királyai fülét az ország állapotjának megjobbításáról.
3. §. Mi tehát az ő kérelmeknek mindenben eleget akarván tenni, kivel tartozunk is, jelesen azért, mert ez okon velek már gyakor-tább nem kicsiny keserűségre jutott ügyünk, a mit a királyi tisztesség tökéletes megtartásáért eltávoztatunk illik, ez pedig senki más által nem lehet inkább mint ő általok: megadjuk mind nekik, mind országunk többi lakosinak azt a szabadságot, melyet a szent király adott.
4. §. E fölött egyebeket is, az ország állapotjának épülésére való üdvös dolgokat, rendelünk ily módon:

I. Cikkely. Szent István király ünnepéről. Rendeljük, hogy a szent király ünnepét minden esztendőnként, ha csak valami nagy nehéz ügyek gondja vagy betegsége meg nem tilt minket, Fehérvártartozozunk megülni.

1. §. És ha mi ott nem lehetnénk, a nádorispán kétség nélkül ott leszen éretünk és a mi képünkben minden ember dolgát meghallgatja; és az egész nemesség, valaki akar, szabadon oda gyűlhessen.

II. Cikkely. Hogy senki perbehívás nélkül el ne marasztassék. Ezt is akarjuk, hogy a nemes embert sem mi, sem az utánunk való királyok soha meg ne fogják vagy meg ne nyomorítsák valamely hatalmas kedveért, hanem ha előbb perbe hivatott és rendes uton törvényt láttak rá.

III. Cikkely. A nemesek és egyházak jószágának szabadságáról. Továbbá semmi serpenzt, sem szabad dénár adót nem szedünk a nemesek jószágán.

1. §. Hivatlan sem házokra sem falujokra nem szállunk.
2. §. Az egyházak népén sem veszünk semminemű serpenzt.

IV. Cikkely. Hogy a nemesség az ő marháival és birtokával szabad legyen. Ha valamely nemes ember fiumagzat nélkül hal meg, birtokának negyed részét leánya kapja: a többivel azt mivelje, a mit neki tetszik.

1. §. Ha pedig testamentum nélkül történik halála, valamely közelebb való atyjafiai vannak, azoké legyen, és ha teljességgel semmi nemzetsége nem volna, a királyra szálljon birtoka.

V. Cikkely. A megyés ispánok hatóságáról és a király falus-ispánjairól. A megyés ispán a nemesek jószágán ítéletet ne tegyen, hanem ha pénzt vagy tizedet illet a dolog.

1. §. A megyei várispánoké egyáltalában senkit ne ítéljenek, hanem csak a magok vára népét.
2. §. A lopókat és latrokat ítéljék meg a király falus-ispánjai, de ugyanazon megye ispánja széke előtt.

VI. Cikkely. A pártolkodókról. Továbbá, összepártolkodásból a nép tolvajnak senkit ne kiálthasson, mint eddig szokta vala.

VII. Cikkely. A királynak az országon kívül való hadakozásáról. Ha pedig a király az országon kívül akarna hadakozni, a nemesség ne tartozzék vele menni, hanem ha a király pénzén; és valamikor haza térend, a nemeseken hadi birságot ne vegyen.

1. §. Ha pedig ellenség támadna haddal az országra, általán-fogva mindnyájan tartozzanak elmenni.
2. §. Azonképen, ha az országon kívül akarnánk hadakozni és mi is a haddal mennénk, minden, valakinek ispánsága vagy, a mi pénzünkön velünk jöni tartozzék.

VIII. Cikkely. A nádorispán hatalmáról és a helyettes birákról. A nádorispán minden ember dolgában, ki országunkbeli, különbség nélkül ítéljen.

1. §. De nemesek perét, ha fejük vesztébe vagy birtokuk veszedelmébe jár, a király hire nélkül el ne végezhesse.
2. §. Helyettes birákat pedig ne tartson, hanem ha egyet a maga udvarában.

IX. Cikkely. Az országbiró hatóságáról. Országunk bírāja, míg a curián leend, mindeneket ítélhessen és a curián indult pert akárhol elvégezhesse.

1. §. De mikor az ő jószágában lakik, akkor poroslót ne bocsásson és a peres feleket meg ne idéztesse.

X. Cikkely. Hadban elesett jobbágyurak fiainak jutalmokról. Ha valamely jobbágyurnak, a kinek tiszte vagy, hadban történik halála, annak fiát vagy atyjafiát illendő tiszttel méltó megajándékozni.

1. §. És ha nemes ember halna meg azonként, ajándékozza meg fiát a király, a mint neki tetszik.

Folytatása a 31. oldalon.

„LESZTEK NEKEM TANÚIM”

„Hanem veszteket erőt, minekutána a Szent Lélek eljő reátok: és lesztek nekem tanúim a földnek mind végső határáig.” (Ap.Csel. 1,8)

Lőrincz Attila Tibor református lelkipásztor vagyok. Erdélyben, a Mezőség szélén, pontosabban Szamosújváron születtem 1978. augusztus 28-án, egy háromgyerekes család második gyermekeként. Szülővárosomban nevelkedtem, itt végeztem iskolai tanulmányaimat és érettségiztem. Gyermekkoromban, már 5-6 évesen eldöntöttem, hogy lelkipásztor leszek. A nyári vakációkat általában a nagyszülőknél töltöttem, ahol rendszeres vasárnapi program volt az istentiszteleten való részvétel. Nagy hatást gyakoroltak rám az ott szolgáló lelkipásztorok, de leginkább a nagyszülők kitaró és mély hite. Ezért, nagyon korán megerősödött bennem a lelkesi szolgálatra való elhivatás tudata. A vallásos évek után, 1993-ban konfirmáltam. Ezt követően, az ifjúság aktív tagja lettem, később vezetője. A lelkipásztorom sok ifjúsági szervezési munkát bízott rám, mert látta, hogy tevékenységem következtében egyre több fiatal kezdte el látogatni az ifjúsági alkalmakat. Az egyház berkeiben végzett sikeres ifjúsági szolgálat fokozta bennem a buzgóságot és a vágyat, hogy lelkész legyek.

Isten a szükséges talentumokat és az áldását is megadta törekvéseimre és elhatározásomra. 2004-ben a sikeres felvételi vizsgát követően, a Kolozsvári Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézet hallgatója lettem. A teológiai képzés nem csupán a teológiai tudományok elsajátításán alapult, hanem emellett számos missziói terület kipróbálásához is lehetőséget kínált. Első éveseként a diakóniai munka volt reánk bízva, ami időségek meglátogatásából, segítségéből, valamint ebéd házhoz szállításából tevődött össze. A második évben a hajléktalan misszió volt a szolgálatunk, azaz a Kolozsváron élő hajléktalanokat kerestük meg, egyszer egy héten istentiszteletet szerveztünk nekik, amelyet szeretetvendégség követett. Távozáskor minden résztvevő néhány napra elegendő élelemcsomagot kapott. A harmadik év a szórványmisszió volt. Olyan kis gyülekezetekben tartottunk istentiszteleteket és családlátogatást, ahol nagyon kevesen voltak a hívek, és nem volt állandó lelkipásztorok. A negyedik évben a betegek lelkigondozása, azaz a kórházmiszió feladatunk nehezedett reánk. Kórházakban és öregotthonokban tartottunk istentiszteleteket, illetve látogattuk azokat a betegeket, akik igényelték Isten Igéjének bátorító, erősítő és vigasztaló szavát. Szamosújvári lévén, két alkalommal megszerveztünk szülővárosomban a börtönmiszió nyomasztó szolgálatát is. A szamosújvári börtön fokozott felügyeletű börtön, mint tudott, a kommunista diktatúra idején a politikai foglyokat tartották itt fogva gyalázatos körülmények között. A rendszerváltás után, a koholt vádak alapján elítéltek helyét többnyire az erőszakosok és gyilkosok vették át. A több missziói terület közül a szórványmiszió ragadott meg leginkább. A kisebbségben élő híveinkben láttam megtestesülni a Szózatnak azt a csodálatos mondatát, hogy „megfogyva bár, de törve nem.” Ez a „magyarként és hitben” való élni akarás indított engem, hogy minden vakációban szolgálatot vállaltam egy kis szórványgyülekezetben.

2009-ben végeztem teológiai tanulmányaimat, és segédlelkészi kinevezést kaptam a Besztercei Református Egyházközségbe. 2016-ig különböző segédlelkészi státuszokat töltöttem be, míg végül a gyülekezet 100%-os „igen” szavazattal megválasztott második lelkipásztorának. Ugyanabban az évben megbízást kaptam a Naszodi kis szórványgyülekezet lelkigondozására is. 2009-ben a besztercei gyülekezet szórványkollégiumot létesített, így a gyülekezeti szolgálat mellett a szórványkollégiumban is tevékenykedtem, mint „pót”-felügyelő, gondozó és lelki vezető.

2010 nyarán kötöttünk házasságot feleségemmel, Melindával, aki előbb végzettségének megfelelően szociális munkásként kezdett dolgozni, majd a besztercei gyülekezet presbitériumának felkérésére 2011-től elvállalta a kollégiumfelügyelői munkát, így együtt vigyáztuk és neveltük a sokszor több mint negyven kamaszkorú gyermeket. Nem volt könnyű feladatunk, de úgy gondolom, hogy sok gyermek szívébe sikerült elültetni azokat az értékeket, amelyek hasznosak lesznek mind családi, mind társadalmi életükre nézve.

A 13 szolgálati év alatt sok tapasztalatot gyűjtöttem kisebbségi téren is, mind vallási, mind nemzetiségi vonatkozásban, ugyanis mind a két szolgálati helyemen elenyésző kisebbségben élnek a magyar reformátusok.

Ilyen körülmények között nagy kihívást jelentett megküzdeni a magyar identitásért, és megtartani híveinkben a nemzeti öntudatot és a hitet. Reményik Sándor meghagyta, hogy ne hagyjuk a templomot és az iskolát, mert való igaz, hogy e két pilléren áll a megmaradás. Erdélyben, hála legyen az Istennek, még működik magyar tagozatú iskola, ahol a magyar gyermekek anyanyelvükön sajátíthatják el a tudományokat. Az viszont már sajnálatos, hogy a vegyes házasságból származó gyermeket nemcsak hogy nem magyar tagozatú iskolába iratják – tisztelet a kivételnek –, hanem már egyáltalán nem beszélnek velük magyarul. Ilyen körülmények között az egyház feladata is megnehezedik, hiszen a hitvallás elsajátítása szinte lehetetlenné válik. Szomorú látni, hogy amit a kommunista diktatúra karhatalommal sem tudott elérni, azt most némelyek könnyelműen és önként feladják. Svédországban egy kicsit más a helyzet, hiszen a megmaradás két pillére közül az egyik, a magyar iskola hiányzik. Ezért kitűzött céloom, hogy egy nagyon erős és összetartó templomi közösséget alkossunk Isten Igéjére figyelve, így elősegítve nemcsak a szülőföldtől távolban élő, egypilléren álló magyarságunk megmaradását, hanem hitben való megmaradását is. Tudom, hogy nem nekünk kell megváltani a világot, hiszen azt már megváltotta az Úr Jézus Krisztus. Isten akaratán múlik, hogy meddig lesz egyház, azaz meddig tart számunkra a kegyelmi idő. De ami reánk lett bízva, azt szent kötelességünk megtenni.

Minden ember úgy próbálja leélni azt a néhány évtizedet, amit Isten kegyelme kimért számára, hogy földi élete végén valamit felmutasson és örökségül hagyjon a gyermekeinek. Ez mind szép és jó dolog, viszont mindannyiunknak van egy bizonyos lelki örökségünk is, amihez nem fáradságos munkával jutottunk hozzá, hanem ingyen, kegyelemből, ajándékba kaptunk az Úrtól. Ilyen lelki örökség a hit. Szent István király óta, magyar népünk elkötelezte magát a keresztyén hit mellett. Lehet, hogy akkor jó politikai lépésnek számított első királyunk döntése, hiszen ha visszatekintünk a több mint ezeréves európai történelmünkre, akkor azt láthatjuk, hogy bizony sokszor volt a keresztyén hit megtartó erőnk és megmaradásunk záloga. A jó politikai döntés mellett, én úgy hiszem, hogy Isten megtartó kegyelmének ajándéka volt a hit, hogy megtartsa népünket a történelem nehéz, gyötrő viharai között. Mi hitet nem adhatunk senkinek, mert a hit Isten kegyelmének ajándéka. Azonban hitünket hitelesen és következetesen megélve, vonzóvá tehetjük mások előtt is Jézus Krisztus követésének útját. Hasonlóan a hithez, lelki örökségünk a magyarságunk, az anyanyelvünk, amibe beleszülettünk. Én hiszem, hogy Isten akaratából lettünk éppen magyarok. Ez is olyan lelki örökség, amit szent kötelességünk továbbadni. Sajnos, amíg az anyagi örökség természetes módon rászáll a gyermekeinkre, addig a lelki örökség nem.

A lelki örökséget csak fáradságos, odaadó és tudatos munkával lehet átadni. Az örökségünk továbbadása nemcsak egy kiváló lehetőség, hanem Istentől való megbízás, ezért szent kötelesség. Úgy, ahogy megkapják a gyermekeink örökségül a házunkat, az autónkat és összegyűjtött anyagi javainkat, ugyanúgy kell örököljék az Istenbe vetett hitünket, a magyarságunkat, az anyanyelvünket, hogy majd ők is a maguk rendjén tovább adhassák ezeket a lelki örökségeket. Erdélyben az a mondás járja, hogy „Nem az az igazi magyar ember, akinek a felmenői magyarok voltak, hanem az, akinek a gyermekei és az unokái is magyarok lesznek.”

Ennek értelmében, hogy mi most milyen hívő, keresztyén, magyar emberek vagyunk, azt az unokáink hite és nemzeti hovatartozása fogja megítélni. A történelem során sokan feláldozták életüket ezekért a lelki örökségekért, mert nagyon komolyan vették isteni megbízásukat, szent kötelességüket, hogy a lelki örökségüket megőrizzék és tovább adják. Ezért lehetünk mi most magyar keresztyén emberek, mert a felmenőink átadták örökségüket. Az ő áldozatuk is kötelez minket, még akkor is, ha távol élünk a szülőföldtől. Sajnos a mai világnak nagyon felborult az értékrendje. Ami isteni, ami lelki, az nem kell a világnak, ellenben kell mindaz, ami szembemegy az istenivel, a lelkiével. Ezért talán még nehezebb feladat vár reánk. De minden áldozatot megér, mert szent kötelességünk, hogy a gyermekeink és az unokáink is magyarul imádják a mi teremtő és mindenható Istenünket.

Remélem, ezt a törekvésemet Isten megáldja, és az egész gyülekezet is segítségemre lesz céloom megvalósításában. Bízom abban, hogy az eddig szerzett jó és rossz, szép és olykor keserű tapasztalatokat Istentől kapott bölcsességgel, úgy fogom tudni kamatoztatni, hogy Isten szent nevére térjen dicséret és dicsőség, mireánk pedig az ő áldása.

Egykor azt mondta Jézus az ő tanítványainak, amikor elküldte őket szolgálni: „Valaki azért vallást tesz énrlám az emberek előtt, én is vallást teszek arról az én mennyei Atyám előtt; Aki pedig megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom azt az én mennyei Atyám előtt” (Mt. 10,32–33). Ez az Ige buzdítson és késztesen minket is arra, hogy az Úrtól kapott képességeinkkel szolgáljunk Isten dicsőségére és embertársaink javára!

Isten áldása legyen Anyaszentegyházunkon, szolgálatunkon és életünkön, hogy hitünkben gyarapodjunk és erősödjünk! Soli Deo Gloria!

Tisztelettel Lőrincz Attila lelkipásztor

NYUGAT-EURÓPAI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK SZÖVETSÉGE BESZÁMOLÓ – NÜRNBERG 2022

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége taggyülekezeteinek küldöttei 2022. szeptember 1–4. között Nürnbergben tartották meg az éves közgyűlést. Hét ország magyar diaszpóra gyülekezeteit több mint 50 résztvevő képviselte.

A találkozó témája: *A nyugat-európai magyar protestáns gyülekezetek kihívásai a 21. század válságai között* – vezérgondolat körül csoportosult. Házigazdája a Szövetséghez három éve csatlakozott Nürnbergi Magyar Református Gyülekezet volt. A konferencián részt vett a Magyarországi Evangélikus Egyház képviselőiben Szemerei János, a Nyugati Egyházkerület püspöke és Tölgyesi Ágnes, a külhoni magyarság koordinátora; a Magyar Református Egyház Generális Konventjének részéről Ft. Zán Fábán Sándor kárpátaljai püspök és Ódor Balázs a Zsinati Hivatal külügyi iroda vezetője. Magyarország Kormánya képviselőiben dr. Fűrjes Zoltán, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára előadást tartott Egyházainkkal a társadalom szolgálatában a 21. század kihívásai között címmel.

A meghívott egyházi képviselők előadásaiban és beszámolóiban elhangzott a közös útkeresés lehetősége a jelenlegi halmozott válságok idején. Ennek fontos feltétele a nyugat-európai magyar protestáns diaszpóra valóságának megismerése. A résztvevők megrendüléssel hallgatták Zán Fábán Sándor kárpátaljai püspök személyes hangú beszámolóját a háború árnyékában végzett egyházi szolgálatokról. Szólt a tragikus mértékben megnehezedett körülmények közepette tanúsított helytállásról, a gyülekezetek megtartó erejéről és a lelkipásztorok jelenlétének fontosságáról.

A Magyarországi Evangélikus Egyház képviselői bemutatták egyházuk múltját, jelenlegi működését és külhoni szolgálatát. Ódor Balázs a stratégiai együttműködés és a Magyar Református Egyház Közös Zsinatához való csatlakozás módját vázolta fel, amit a Közgyűlés örömmel fogadott. A Szövetség kapcsolata így az Evangélikus Egyház után a Református Egyházzal is szervezeti formát ölt majd.

A hollandiai Zwollei Magyar Református Egyházközség felvételével 2022-ben is új taggyülekezettel bővült a Szövetség.

A 15 nyugat-európai szolgálati terület 54 gyülekezetéről elhangzott beszámolók részletes tájékoztatást adtak az egyes közösségek helyzetéről és szolgálatáról. A találkozó alkalmat adott a nürnbergi magyar református gyülekezet és a kultúregyesület tagjaival való ismerkedésre is. A négynapos konferencia úrvacsorával egybekötött ünnepi istentisztelettel zárult a St. Martha templomban, melyen Szemerei János püspök úr a 137. zsoltár alapján hirdette Isten igéjét.

A jövő évi kolozsvári viszontlátás reményében búcsúztak a résztvevők, és a Zsidókhöz írt levél igei biztatásával indultak vissza nyugat-európai szolgálati helyeikre:

„De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerjünk.” (Zsid 10,39)

A NYEMPGYSZ közgyűlése nevében: Karvansky Mónika elnök, Gémes Pál társelnök, Jaskó Irén titkár
Nürnberg, 2022. szeptember 4-én

A Protestáns Szövetség nürnbergi konferenciájának résztvevői

Dr. Fűrjes Zoltán

EGYHÁZAINKKAL A TÁRSADALOM SZOLGÁLATÁBAN A 21. SZÁZAD KIHÍVÁSAI KÖZÖTT

A fenti címen a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége felkérése alapján tarthattam előadást a szervezet 2022. évi közgyűlésén. Ennek az előadásnak egyfajta kivonatát, továbbgondolását képezik az alábbiak.

Gondolatmenetem kereteit két idézet adja:

„Tiporjátok el a gyalázatost!” (Voltaire)

„Európa vagy keresztyén lesz, vagy nem lesz!” (Robert Schuman)

Voltaire a francia felvilágosodás egyik meghatározó gondolkodója, akinek szellemi befolyása a mai napig hat. A felvilágosodással és az annak intellektuális alapjain építkező Nagy Francia Forradalommal kezdődött meg Európában a szekuláris gondolkodás. Nem egyszerűen csak megkezdődött egy újfajta – azóta számos leágazással bíró – világnézet kialakulása, hanem máig tartó lendületet kaptak a hagyományos zsidó-keresztyén kultúrkörtől egyre távolabb kerülő, azt egyre radikálisabban tagadó eszmerendszerek. Mert ne tévedjünk, aki az egyház eltiprására buzdít, az egyszersmind a hit, a vallás elpusztítására is bujtogat. (Az egyház mint hívók közössége Krisztus teste, a közegeház pedig a ruha rajta.) Márpedig a keresztyén hit egyszersmind a keresztyén kultúra gyökere is. Nem nehéz levonni a következtetést, hogy aki a gyökérzet fontosságát relativizálja, vagy annak elpusztítására tör, az egyben magának a növénynek a vesztét is kívánja, de legalábbis számolnia kell azzal. Ha nem, akkor mérhetetlen tudatlanságról tesz tanúbizonyságot, ami azonban nem felmentő körülmény!

Ezzel áll szemben az a Schuman-i gondolat, ami bár aligha szorul különösebb magyarázatra, annyit mégis érdemes hozzáfűzni, hogy az, még szerényebb értelmezési tartományban is a kulturális keresztyénségre utal. Azaz Európa vagy megőrzi keresztyén civilizációját, vagy – elveszítve azt – megfosztatik mindattól, amitől az, ami. Missziós felfogásban a Schuman-i mondás még mélyebb tartalmú: vagy sikerül megtartani az öreg kontinentst Krisztus pártján (a keresztyén kultúra megőrzésével és az azt megalapozó evangélium továbbadásával), vagy a kárhozatba vész, a szó minden értelmében.

Adódhat persze a kérdés, időszerűek-e a fenti gondolatok, és ha igen, miért...

Sajnos a válasz az, hogy napjainkban különösen is indokolt ezzel a kérdéskörrel foglalkozni. Annál is inkább, mert a fogyasztás oltárán áldozó európai ember oly mértékben kényelmesedett el, oly mértékben fogadta el azt, hogy amivel a különböző kommunikációs csatornákon keresztül találkozunk, az kritikátlanul igaz és helyes, hogy elveszítette szellemi-lelki immunrendszerét. Másként fogalmazva: kiveszöben van világunkból a józanész és a hit. Márpedig sem a józanész, sem a hit nem üres szavak, hanem iránytűk, kapaszkodók, megtartó pillérek, amik segítenek eligazodni egyre bonyolultabb világunkban, amik mankóul szolgálnak egész életünk során. Ezek mentén alakíthatjuk személyes kapcsolatainkat, és ezek mentén szervezhetők meg nagyobb emberi közösségek, társadalmak is. Értelemszerűen, ha ezek rendezőelvek, akkor elvesztésük rendezetlenséghez vezet. A rendezetlenség közkeletű szóval: káosz.

A fenti kérdés második fele azt firtatja, miért kell foglalkozni a keresztyén gyökerek elhalásával? Még inkább, mivel indokolható, hogy ez a kérdés nem pusztán magánéleti, hanem közéleti (politikai,

kormánypolitikai) kérdés? A válasz erre valójában egyszerű. Ha elfogadjuk, hogy a keresztyén hit Európa egyik sarkalatos társadalomszervező elve, akkor világos, hogy nem pusztán az egyes ember életében meghatározó a vallás, hanem társadalmi szinten is megkerülhetetlen tényező. Ezért valójában felelőtlen az a kormányzat, amelyik nem észleli a kétezer éve az európai társadalmi fejlődés irányát megszabó alapok erózióját, vagy bár észleli azt, de nem foglalkoztatja. Ennek megfelelően kifejezetten kártékony és hazug az a – jellemzően baloldali – érv, miszerint a vallás magánügy. Ez a lózung már annyiban is téves, hogy még az ateisták sem vitathatják sikerrel, hogy legyen szó bármilyen vallásról, az követői életének minden egyes pillanatára vonatkozik. Nincs olyan hitrendszer, amit csak délelőtt, vagy délután kell alkalmazni, valani, illetve ami csak bizonyos élethelyzetekre adna követendő magatartási normát, míg a fennmaradó napszakokban, illetve „szabályozatlan” élethelyzetekben tanács nélkül hagyná az embert. Márpedig, ha hitünk nulla-huszonegyben irányít minket (azt a vitát most nem nyitom ki, hogy milyen mértékben tartjuk ténylegesen magunkat a kapott iránymutatáshoz, mert egyrészt nem tárgya a jelen írásnak, másrészt nem is befolyásolja az itt leírtakat), akkor óhatatlanul életünk minden területére kiterjed: magánéletre és közéletre egyaránt. Igaz ez minden vallásra, így a keresztyénségre is.

Ezért a keresztyén ember nem fordulhat el a közösség életét érintő, befolyásoló kérdésektől, témáktól. Nem fordulhat el, mert azzal egyrészt ő maga elszigetelődik, másrészt elfordulással nem teljesíthető az a kétségtelenül közösségi parancs, amit Krisztustól kaptunk: „tegyetek tanítvánnyá minden népet” (Mt 28, 19). Külön prédikációt érhet csak ez a négy egyszerű szó!

De a miért kérdésre adandó válasz egy másik aspektusból is következik. Tegyük fel azt a kérdést is, mit adott nekünk, Európának, de az egész világnak a keresztyénség? Sikamlós kérdés ez, mert erre nagyon könnyű elkezdni sorolni azokat a kétségtelen bűnöket, amelyeket az európai ember, akár a kereszt jegyében, elkövetett a világ más részein élőkkel szemben, de akár a saját maga ellenében is. De ez a megközelítés hamis, mert nem a hitet, a vallást vizsgálja, hanem az embert. Az embernek pedig az eredendő bűn esete folytán létállapota a bűn. Az a nem emberi, ha nem vétkezünk. Emberfeletti embertelenség.

Nürnbergi szökőkút

De vegyük komolyan a kérdést, és csak röviden, a teljesség igénye nélkül soroljunk néhányat a keresztyénség ajándékai közül a világ számára: szabadság és felelősség (beleértve a fiatalokért való felelősséget, az idősek tiszteletét, a szegények, nyomorultak felemelését, a róluk való gondoskodást); egyén és közösség kiegyensúlyozott viszonya (ideértve az évezredek erkölcsi parancsokat, az államszervezés elveit); férfi és nő kapcsolatának szépségei (egyáltalán, az Isten képére teremtettségéből fakadó tisztelet egymás iránt); házasság mint egy férfi és egy nő életre szóló kapcsolata, a család és a társadalom alapja; emberi méltóság; tudományok; művészetek.

Most pedig hadd fordítsam meg a kérdést, mert legalább ilyen fontos, hogy mit veszítenénk a keresztyénség felszámolásával? Itt kénytelen vagyok leszögezni, hogy azért fogalmazok ilyen kategorikusan, mert bár nem hiszem, hogy a keresztyénség valóban felszámolható, de azt kétségtelenül látom, hogy kísérlet folyik erre, ezért szükséges szembesíteni közösségeinket azzal, mit is veszíthetünk. Éppen azért, hogy ne utólag kelljen keseregnünk, éppen azért, hogy ne maradjunk langyosak, éppen azért, hogy felkészítsük és védekezésre készítsük lelki és szellemi immunrendszerünket!

A legfontosabb, amit elveszíthetünk, az a zsinórmérték, a kánon. Vajon meddig lesz meghatározható vallás nélkül, mi a jó? Vajon mennyi időnek kell eltelnie ahhoz, hogy arra, amire ma még meglé-

vő – akár kulturális, akár hitben gyökerező – keresztyénségünk alapján jöként, értéként, követendő példaként tekintünk, elveszítse ezen minőségét? Hiszen bizonyos sok olyan példát tudnánk felhozni, amelyek kapcsán kétségtelenül kényelmesebb lenne, ha nem kötnének minket vallási vagy kulturális béklyók. És vajon mennyi időnek kell eltelnie ahhoz, hogy azt, amit a Biblia alapján ma bűnnek, elutasítandónak tartunk, elfogadhatónak, sőt követendőnek minősítsük. És melyek lesznek a ledőlő tabuk? Ma még csak a gender-elmélet dörömböl a kapukon, de mikor bontjuk le a ne ölj parancsát (ha meg nem tettük már)?! Vajon tisztában vannak a voltaire-iánusok azzal, mit is cselekszenek? Ha nem, Krisztus tanítása szerint akkor is meg kell bocsájtanunk nekik. De vajon a megbocsájtás tanítása azt is jelenti egyben, hogy nem figyelmeztethetjük őket, hogy nem hívhatjuk fel a társadalom figyelmét arra, hogy milyen következményekre számíton; hogy nincsenek légüres terek? A valami helyén nem maradhat a semmi. Nagy kérdés, hogy akkor mi foglalja el a pillanatra megüresedő játékeret?

Nem szabad hinnünk a látszatnak sem: nem hihetjük el vakon, hogy az a „valami” még mindig ugyanaz! Ugyanis a magukat progresszívnek mondó áramlatok, mozgalmak gyakran a felsorolt értékeket, vagy azokból levezetett újabb értékeket tűzik a zászlajukra. Csak éppen megváltoztatott, kiforgatott tartalommal... Persze bárki joggal állíthatja, hogy a fentiek csak üres képzelgések, hogy ne mondjam, üldözési mánia tünete csupán. De, ha sorra vesszük, hogy milyen jelenségekre, milyen tünetekre alapozom az eddigieket, talán mégsem tűnik majd mindez túlzóan pesszimistának.

A keresztyénüldözésnek két nagy formája különböztethető meg: a direkt és a puha keresztyénüldözés. Előbbire még a hírekből is idézhetünk példákat, jellemzően a Közel-Kelet és Afrika muszlim területeiről érkeznek az ott élő keresztyének ellen elkövetett véres merényletekről vagy éppen kivégzésekről szóló híradások. Ennek a direkt keresztyénüldözésnek azonban van egy olyan jellemzője, ami még a brutalitásánál is élesebben megkülönbözteti az üldözés puha formájától. Nevezetesen az, hogy ebben az esetben az üldözés kívülről, egy másik vallás nevében érkezik. Ridegül hangozhat, de ez a fajta üldözés még magyarázható. Nem megérthető, nem elfogadható, de magyarázható.

Ezzel szemben az ún. puha keresztyénüldözés valójában nem más, mint egyfajta baráti tűz: belülről, a saját kultúrkörünkből érkezik, ráadásul éppen kevésbé direkt formája miatt nehezebben felismerhető. Ennél fogva az immunválaszt is kevésbé váltja ki, ha kiváltja egyáltalán.

Mire is gondolok? Csupa olyan kifejezés sorolható itt fel, amelyek iránya egyfajta elutasítást, kitesztítást tükröz: kiszorítás, kiforgatás, kisajátítás, kiüresítés, elnyomás, elhallgatás, elhallgattatás. És mindezeket kíséri egy passzív folyamat is, a kiüresedés. Ennek kapcsán ugyan feltehető a tyúk és a tojás kérdése, de az meddő filozofálásba fulladna csak.

Az viszont tény, hogy beszédes jele a keresztyénség visszaszorulásának, – szorításának – függetlenül attól, hogy az ok, vagy okozat – az a Nyugat-Európában megfigyelhető jelenség, hogy a kiüresedő templomépületek új funkciót nyernek, és cirkuszi gyakorlóteremként, lakásként, rosszabb esetben kocsmaként vagy éppen éjszakai klubként, melegbárként működnek tovább. Az sem példa nélküli, hogy miután a keresztyén hívek magára hagyják templomukat, helyüket a muszlim közösség veszi át, és a templom mecsetként szolgálja tovább új gazdáit. De ne tévedjünk, láttunk már ehhez foghatót Magyarországon is! Elég itt csak a Hold utcai református gyülekezet templomára gondolni, ami évtizedekig a Magyar Televízió jelmezzraktárként funkcionált. De ezek az évtizedek a kommunista diktatúra évtizedei voltak, amely diktatúra egyik ismérve éppen a harcos vallásellenesség volt. Kimondhatjuk netán, hogy egy újabb vallásellenes diktatúra van kiépülőben?

Ennek kapcsán, a puha keresztyénüldözés eszköztárának ismertetése előtt, essék szó arról is, vajon a keresztyénüldözés cél vagy eszköz? A damaszkuszi úton elhangzik a kérdés: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” (ApCsel 9, 4) Válasz azonban nem hangzik el. Abban viszont biztosak lehetünk, hogy ma is a Saulok korát éljük. Akiknek célja az ember felszabadítása és mindannak elpusztítása, ami az ember nagybetűs szabadságának útjában áll. Ebben a relációban a keresztyénüldözés

a „szabadságharc” eszköze. De félő, hogy – miként ez már megtörtént korábban is többször – a forradalom, a szabadságharc felfalja saját gyermekeit.

Immerath (Németország) 2018

No de, ne szaladjunk ennyire előre! Lássuk, milyen eszközökkel operál a puha keresztyénüldözés?

Az ENSZ szerint jelenleg a világ 11 országáról mondható el, hogy ott üldözik a keresztyéneket. Nem meglepő módon ezek között nem találunk európai államot. Akkor mégis mit tekinthetünk keresztyénüldözésnek Európában? Mindenekelőtt a keresztyének, a keresztyén szellemiség közéletből való kirekesztésére irányuló kísérleteket. Ez alatt nem csak a politikai témaválasztások területét kell érteni, de az ún. hétköznapi közéletben való területvesztést is, mint például a gyermek nevelésének meghatározására vonatkozó szülői jogok jogszabályi vagy gyakorlati korlátozása. De ide sorolható a házassággal kapcsolatos közfelfogás átalakítása is: az többé nem egy nő és egy férfi életre szóló, Isten által megáldott kapcsolata, hanem egy darab papír csupán, amire valójában nincs is szükség, abba pedig végképp nincs senkinek beleszólása, hogy ki, kivel, hol és mikor...

De a kirekesztés eszköze a keresztyén jelképek, ünnepek kiszorítása is a közéletből (pl. kereszt levétele közintézmények falairól, köztéri karácsonyfa állítás tilalma, karácsony helyett télünnep, karácsonyfa helyett grincsfű, keresztelő helyett névadó).

Mindezzel párhuzamos, sőt együtt ható a kulturális, nyelvi üldözés. Amikor nem kiszorítják a keresztyén jelképeket, hanem kisajátítják azokat, megváltoztatva eredeti jelentésüket. Ennek legékebb példája a szívárvány, amiről ma már sajnos senkinek nem az Isten emberrel kötött szövetsége jut eszébe, hanem a már számon sem tartható LMBTQ stb. mozgalom. De ilyen a keresztyéni szeretet kifejezés is, aminek tartalmát a Szentírásból elszakadva, egyfajta „jóemberkedő” tartalomra cserélnék le. Ez a jóemberkedő keresztyéni szeretet azt jelenti, hogy nem a mások javára szeretünk, hanem a mások kívánsága szerint. Az ilyen szeretet nem képes óvni, védeni, nevelni, viszont megadja azt a bizonyos, oly igen áhított szabadságot. És be kell látni, ennek nagyon nehéz ellenállni, hiszen ki ne szeretne jóembernek tűnni mások szemében. Megfordítva, ki ne szégyellné, ha nem jóemberként tekintenek rá, akár éppen dohos, elavult keresztyén nézetei miatt. Ez pedig még a keresztyén embert is öncenzúrára készíti: először csak nem mondja ki, amit valójában gondol, majd már nem is gondolja úgy, ahogy korábban. Megtanul a keresztyén ember is „újbeszélni”. Ezt az „újbeszél”-t ma politikai korrektségnek (píszinek) hívjuk.

Ezzel kapcsolatban fontos észrevenni, hogy az ún. progresszív eszmék egy olyan elvárást támasztanak a keresztyénséggel szemben, aminek valójában még ateistaként sem lehetne megfelelni. Lefordítva a jog nyelvére, az elvárás az, hogy a keresztyének térjenek el a számukra magatartási normákat meghatározó

alapotól (a Bibliától), anélkül, hogy azt egyébként az arra jogosult entitás (Isten) módosítaná. Ez olyan, mintha egy alapítvány alkalmazottaitól várnánk el, hogy az alapító okiratban meghatározott alapítói céllal homlokegyenest ellentétes cél érdekében kezdjenek el aktívan dolgozni, anélkül, hogy az alapító az alapító okiratot módosította volna. Érdekes, hogy még a Polgári Törvénykönyv is a következőképpen rendelkezik: „Semmis az alapító okiratban az alapítvány céljának módosítása, kivéve, ha az alapítvány a célját megvalósította, vagy a cél elérése lehetetlenné vált, és az új cél megvalósítására az alapítvány elegendő vagyonnal rendelkezik.” Fel kell tennünk a kérdést: fennállnak a Bibliában foglalt alapítói célok módosításának feltételei? Csak az egyik legismertebbet tekintve: tanítvánnyá tettünk már minden népet? Ha a kérdésre a válasz nem, márpedig nyilvánvalóan az, akkor nem megengedett az eltérés! Érdekes, hogy egy emberi tákolmánnyal kapcsolatban a törvény ilyen szigorral rendelkezik, az istenit azonban nem hogy nem védi a jog, de még szolgálólányul is szegődik gyakran annak lebontásában, kiforgatásában, korlátozásában.

Napjainkban ugyanis egyre gyakrabban figyelhetjük meg, ahogy a keresztyénséggel szemben a jog eszközeivel lépnek fel. Teszik ezt olyan jogelvek, alapvető jogok és jogi értékek kiforgatásával, amelyek valaha kétségtelenül a civilizált együttélést voltak hivatottak biztosítani. Ilyenek a szólásszabadság, a lelkiismereti szabadság, a szekularizáció. Ezek eredeti kereteik között valóban az egészséges állami és társadalmi berendezkedést szolgálták. Az egészséges itt nagyon fontos jelző, és erről a területről idehoznám még az autoimmun betegség képét. Utóbbiról akkor beszélünk, amikor az immunrendszer nem tud különbséget tenni a „saját” és „nem saját” sejtek, fehérjék között, és téves immunválasz következtében önmagát támadja meg. Ugyanez történik ma a keresztyénséggel: a társadalom nem ismeri fel a keresztyénséget mint saját alkotóelemét, ezért idegenként felfalja azt. (Itt természetesen lehetne egy hosszas kitérőt tenni arról, hogy az egyháznak – értve alatta a hívők teljes közösségét – ebben mekkora a felelőssége, de ez valójában egy külön tanulmány témája.) Azaz, példákra váltva, a bibliai igék esetében már nem érvényesül a szólásszabadság, hanem a gyűlölet-bűncselekmény tényállását igyekeznek ráhúzni azokra (elég itt az egykori finn belügyminiszter asszony, Päivi Räsänen példájára gondolnunk, akivel szemben egy páli levélrészlet miatt indítottak büntetőeljárást, ami végül a felmentésével végződött, de mindenképpen intő jel). De nem csak büntetőjogi következményekkel lehet fenyegetni azt, aki hite szerint kíván élni. A liberális demokrácia egyik fellegetként ünnepelt Svédországban azért távolítottak el az állásából egy szülésznőt, mert jelezte munkáltatója felé, hogy nem kíván abortuszok végrehajtásában közreműködni. Miután emiatt felmondtak neki, Ellinor Grimmark másutt sem tudott elhelyezkedni, és a svéd munkaügyi bíróság sem fogadta el érvelését. Mindazok pedig, akik nem aktív követői az eseményeknek, valójában ki is maradnak azokból, mivel a híradásokból rendszeresen kimaradnak a keresztyéneket érő atrocitások, annak ellenére, hogy a meghatározó nyugat-európai országokban, Franciaországban, Németországban, Spanyolországban, Svédországban és az Egyesült Királyságban például 2019-ről 2020-ra, azaz egyetlen év leforgása alatt mintegy 70%-kal nőtt a keresztyénekekkel szemben elkövetett erőszakos cselekmények száma. De a fősodratú média erről nem tudósít, mert nem érdeke. Pedig csak Franciaországban naponta három esetben éri valamilyen vandál inzultus a keresztyén helyszíneket.

De hadd hozzak egy hazai példát is a keresztyén szimbólumok, szövegek jelentésének kiforgatására! Baloldali körök előszeretettel szembesítik a magyar kormányt annak migráns-politikája miatt István király Intelmeivel, arra hivatkozva, hogy már ezer esztendővel ezelőtt az államalapító királyunk is az idegenek befogadására buzdította fiát. Kis pontosítást mindenképpen igényel ez: István vendégekről beszél. Márpedig a vendég általában olyan személy, aki meghívásra érkezik, ha pedig hívatlan, úgy bebocsátást kér, és mindkét esetben igazodik a vendéglátó ház szabályaihoz. Minden más érkezési mód felmenti a ház urát a vendégjog megtartása alól!

Az Intelmekre hivatkozó megmondó emberek ugyanakkor sosem idézik az első, ezáltal legfontosabb istváni intelmet: „Mínthogy a királyi méltóság rangját csakis a hívők és a katolikus hitet vallók nyerhetik el, ezért parancsainkban a szent hitet tesszük az első helyre. Ha a királyi koronát meg akarod becsülni, legelőször azt hagyom meg, tanácsolom, illetve javasolom és sugallom, kedves fiam, hogy a katolikus és apostoli hitet akkora buzgalommal és éberséggel őrizd, hogy minden Istentől rendelt alattvalódnak példát mutass, s valamennyi egyházi személy méltán nevezzen igaz keresztyén hitvallású férfinak; enélkül bizony, tudd meg, sem keresztyénnek, sem az egyház fiának nem mondanak.” Itt jegyzem meg, hogy a szövegben a katolikus

jelző nem a mai értelemben használt még, hiszen az egyházszakadás előtt keletkezett az írás, így István első intelme általánosságban a keresztyén hit megtartását említi az államszervezés és –vezetés sarokkövéként. Ehhez képest ma a magyar kormány rendszeresen vonják kérdőre azért, hogy miért működik együtt, és miért támogatja olyan jelentős mértékben a keresztyén egyházakat. Jelentem, elolvastuk István király első intelmét is! Azt már csak félve teszem hozzá, nehogy megbotránkozást okozzak, hogy a második fejezet az egyházi rend becsben tartásáról, míg a harmadik a főpapok megbecsüléséről szól (tehát az első három intelem a keresztyén hit megtartására és az azt hordozó, megjelenítő egyház megbecsülésére figyelmeztet).

Az eddig írtakkal reményeim szerint sikerült legalább annyit elérnem, hogy a puha keresztyénüldözés ténye ne lehessen vita tárgya. Viszont tudjuk, hogy nem a félelem lelkét kaptuk (2Tim 1,7), ezért üldöztes esetén sem kell meghúznunk magunkat. Hiszen miként arra fentebb utaltam, felelőségünk van többek között abban, hogy felhívjuk társadalmunk figyelmét arra, hogy a vesztébe rohan, ha saját lelki-civilizációs gyökereit tépi ki. Nem magunkért kell tehát kiállni elsősorban, hanem felebarátaink érdekében kell a kezünkbe kapott lámpás fényét felmutatni. Hiszen: „Lámpást sem azért gyújtanak, hogy véka alá rejtsek, hanem hogy a lámpatartóra tegyék, és világítson minden házban” (Mt 5, 15). Ez egyéni felelőségünk, de meggyőződésünk szerint kormányzati felelőségünk is.

Luther Márton a worms birodalmi gyűlésen így fogalmazott: „Itt állok, másként nem tehetek”. Nincs új a Nap alatt, nekünk sem kell mást tennünk, csak megállnunk. Megállni gondolkodni, megállni, hogy körülnézzünk, lássunk. Megállni a hitben.

Ez a megállás azonban nagyon is aktív cselekedet, nem pusztán statikus állapot. Ehhez szükség van felismerésre, szükség van elszánásra, és szükség van Isten iránti szeretetre. Hitre. Istenre. Mert: „Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róm 8, 31)

Dr. Fürjes Zoltán
egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár

„Megállni gondolkodni, megállni, hogy körülnézzünk, lássunk. Megállni a hitben.”

A hamvaiból és romjaiból fönixmadárként feltámadt Nürnberg nem csak újjáépült, hanem él és lüktet benne a lélek is.

NAGYSZERŰ MAGYAROK ÉLNEK ITT IS, KÖZÖTTETEK

A város nevét először 1050-ben III. Henrik német-római császár egyik oklevelében említik, szabad birodalmi városi rangra az 1219-es „nagy szabadságlevél” emeli. 1356-ban IV. Károly német-római császár itt adja ki a Német Aranybullát, melyben elrendeli, hogy minden újonnan megválasztott császár első birodalmi gyűlését itt tartsa (lásd az 1222-es magyar Aranybullát, illetve a mi Nürnbergünket, Székesfehérvárt.) Nürnbergben élt és alkotott a korai reformáció és a német reneszánsz legismertebb művésze, a magyar származású ifj. Albrecht Ajtósi Dürer (1471–1528). Apja, id. Ajtósi Albert aranyműves a Gyula melletti Ajtós községből származott. Portrék, oltárképek és más vallásos témájú festmények mellett számos rézkarcot, fametszetet, könyvillusztrációt és arcképet készített (Rotterdami Erasmus, Bölcs Frigyes, Willibald Pirckheimer, Michael Wolgemut stb.) Luther legismertebb portróját Dürer kortársa és barátja, Lucas Cranach készítette. A harmincéves háború (1618-1648) alatt Nürnberg környéke évekig hadszíntér volt. 1806-ban Napóleon csapatai is megszállták és a Bajor Királysághoz csatolták. A 20. században itt volt a náci párt központja, itt születtek meg a fajideológiát megalapozó Nürnbergi Törvények. 1945. január 2-án a szövetséges légierő célzott légitámadással megsemmisítette az óvárost, felbecsülhetetlen károkat okozva épületekben és emberéletben. A háború után, 1945-49 között, háborús és emberiség elleni bűncselekmények címén itt állították nemzetközi törvényszék elé a Harmadik Birodalom életben maradt vezetőit.

A mai Nürnbergnek kb. 500 ezer, vonzókörzetével együtt 1,3 millió lakosa van. Az itt élő magyarok pezsgő kulturális élete sokszere közösségre enged következtetni. A Kultúregyesület mellett táncgyűttes, citerazenekar, ringató babaklubtól kezdve magyar óvodán át magyar iskola, cserkészcsapat, minden korosztályt megszólító csoportos alkalmi gyermek- és felnőttprogramok, református- és katolikus közösségek, gyülekezetek, nosztalgiaklub és borklub várják az értelmes időtöltésre és szórakozásra vágyó honfitársakat. A konferencián résztvevők nevében ezúton is köszönjük, elsősorban Petzold Fekete Ivett nürnbergi gyülekezeti lelkésznek, úgyszintén a Protestáns Szövetség elnökének, Karvansky Mónikának a szervezést, a gazdag programot, a nürnbergi gyülekezet szíves vendéglátását, és külön a Tűzvirág Néptánc csoport, valamint a Tritonus Gitár-Trió alapító és előadóművészeinek zenei-lelki élményt nyújtó fellépését.

mvp

**Tritonus Guitar Trio
Koncert**

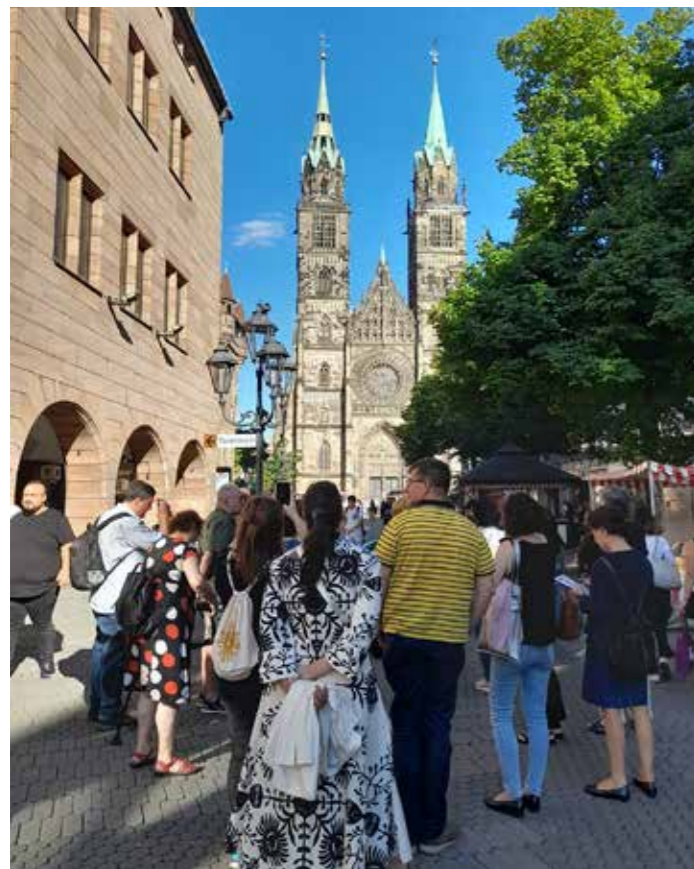
**2022.10.09.
17:15**
St. Martha Kirche
Königsstraße 79,
90402 Nürnberg

Fent /balról jobbra/ Szemerei János püspök /Győr/, Szolgáló lelkészek /köztük Gémes Pál- Stuttgart/, Karvansky Mónika /Bécs/, Petzold Fekete Ivett /Nürnberg/
Lent a Szt. Márta templomi istentisztelet résztvevői: a nürnbergi gyülekezet a Protestáns Szövetség küldöttjeivel. /Az előző nap többen már hazautaztak./

Fent: Egekbe emelkedő gótika. /Városnézés idegenvezetővel/
Lent: Istentisztelet a Szt. Márta templomban (St Martha Kirche)

Faludy György

OKTÓBER 6.

A vesztőhelyre sáros út vitt
és kikerics kékjei.
Száz év, s meghaltam volna úgyis –
vigasztalódott Vécsey.
Láhner György sírt s a földre nézett,
Damjanich szekéren feküdt,
Leiningen felmentő honvédek
árnyát kereste mindenütt.
S a táj olyan volt, mint a fácán:
tarlók, fák vérző foltjai,
és ők, tarkán, libegve, hátán:
elhulló, bús-szép tollai.

Aradon így. A pesti téren
is ütötték a dobokat,
de ő nem félt, csak arca széle
vetett rózsálló lobokat.
Mosolygott. Mi bánta, hogy vége?
Branyiszkónál nevé az égre
karcolta kardja, a híres.
Ez volt Dembinski hadsegéde,
Abancourt Károly ezredes.
S mi elfeledtük. A miniszter,
bár hívták, maradt egyedül.
– Az Al-Dunán – szólt – mély a gázló
s vénember már nem menekül.
Leszek bitófán harci zászló,
ha sorsom ezt így róttá ki –
s habár magyar volt Csány László,
úgy halt meg, mint egy római.

A többit, mintha friss, mély sebből
fröccsen szét érdes cseppű vér,
Kuftsteinbe, Grácba, Josephstadtba,
Olmützbe vitte a szekér.
Húszan egy odvas pincelyukban,
nehéz bilincsben, pipájukkal

egyensúlyozták magukat:
így éltek, sakkoztak, dohogtak
és elmélkedtek, jó urak.
Kegyelmet vártak s forradalmat,
áldották-átkozták a hont
és irtak vert hadakra verset,
tábornok Bemre disztichont.

Volt, aki bírta; más kivénhedt;
olyik megőrült, de az élet
sodrából mind-mind kiesett.
Kinn szösze osztrák hadnagyoktól
gömbölyödtek a hitvesek.
S az ország rothadt. A rabságot
mindjárt megszokta s elfeküdt
a földön, mint télvízkor vágott,
rózsás rügyekkel tele bükk.
E rügyből egy se bontott zászlót:
a nagy tavaszi láz heve
kilobbant, múló szalmaláng volt
vagy elköltözött másfele,
Londonba, New Yorkba, Turinba
és hús lidércként messze táncolt.

Száz év – s a magyar börtönéjjel
nem változott száz év alatt.
Száz év – s az első fordulóra
ébredtetek és lassan róva
a lépést, méléztatok róla,
mit hozott Világos, Arad:
száz év – hűséges ingaóra,
én folytatom járásokat,
mások járják lépéseket,
s míg árnyékunk a kőpadlóra
hull – hány nap, hét és hónap óta! –
s kihúnyunk, pisla mécsesek:
sok szép magyar fej, hervadt rózsza,
Lonovics! Barsi! Berde Mózsa!
árnyatok felénk integet.

(Az ÁVO pincéjében, 1950. október 6.)

Thorma János: Az aradi vértanúk levétele a bitófáról

„ISTEN ELŐTTI ELSZÁMOLTATHATÓSÁGOM”

A modern kor egyetlen uralkodója sem tudta olyan méltósággal hordani a koronát, mint II. Erzsébet, minden idők leghosszabb ideig trónon lévő brit uralkodója. Ő volt a negyvenedik angol-brit uralkodó azóta, hogy Hódító Vilmost 1066 karácsonyán a londoni Westminster apátságban Anglia királyává koronázták, de egyik elődjének sem adatott meg ilyen hosszú élet és ennyi idő a trónon. A királynőt életének 97. évében, uralkodásának 71. esztendejében érte a halál nyári rezidenciáján, a skóciai Balmoral kastélyában. Halála Nagy-Britanniában a második Erzsébet-kor végét jelenti, és a szigetország nem csak a brit nemzet folytonosságát, egységét jelképező példakép elvesztését gyászolja, hanem mindazon értékek, elvek eltűnését is, amelyeknek hosszú életét és történelmi jelentőségű uralkodását szentelte. Biztos pont volt az örökké változó világban.

A megkoronázott II. Erzsébet

AZ ERZSÉBET-KOR

II. Erzsébet a világ legismertebb arca, beszédeit milliók hallgatták, és figyeltek mindarra, amit megtestesített. Hosszú ideig nem lesz hozzá fogható. Nagy-Britannia második Erzsébet-kora az elsőtől hasonlóan sorsfordító történelmi események sokaságából tevődött össze. A középkori Angliát az 1558 és 1603 között regnáló I. Erzsébet vezette át az újkorba, és tette országát tengeri és kereskedelmi nagyhatalommá. A brit monarchia modernkori történelmének szimbólumára, II. Erzsébetre hasonló tisztelettel fogunk emlékezni. Hét évtizedes uralkodását társadalmi és technológiai

változások jellemezték, amit aligha sejthetett előre. A váratlan fejlemények uralkodója volt.

A monarchia intézménye a 20. században indult hanyatlásnak, II. Vilmos német császár, II. Miklós orosz cár monarchiái romba dőltek, az Osztrák-Magyar Monarchia megszűnt, ám Erzsébet nagyapja, V. György király, aki odaadón szolgált Angliát és a Brit Nemzetközösséget, a stabilitás és a tiszteletreméltóság mintaképeként megmentette az államformát. Sokan viszont II. Erzsébet személyiségének tulajdonítják azt, hogy a brit monarchia intézménye még létezik.

V. Györgyöt VIII. Edward követte a trónon, ám egy év sem telt el uralkodásából, amikor a kétszer elvált Wallis Simpson miatt inkább lemondott a trónról. Ezután bátyját, II. Erzsébet apját, VI. György néven koronázták királlyá, akinek lánya, az akkor tízéves hercegnő lépett az első helyre a trónutódlási sorban.

II. Erzsébet uralkodásának kezdetekor még a második világháború korszakát éltük: miniszterelnöke Winston Churchill volt, a Fehér Házban Harry Truman, a Kremlben pedig még Joszif Viszarionovics Sztálin ült. Az Egyesült Királyság trónján töltött 70 éve során felépült és le is omlott a berlini fal, az emberiség eljutott a világűrbe és a Holdra, országa világbirodalomból az Európai Unió tagjává vált, majd elhagyta a közösséget.

Kisgyermek korától rajongott a lovakért

A FIATAL KIRÁLYNŐ

Erzsébet mindössze 25 évesen, 1952-ben lett királynő. A hír édesapja haláláról Kenyában érte, ahol férjével, Fülöppel, Windsor hercegeivel éppen királyi látogatáson tartózkodott. A fiatal hölgy hercegnőként repült Kenyába, és királynőként szállt le Londonban: új korszak kezdődött.

Erzsébet híres fogadalma, amelyet 1947-ben, a 21. születésnapján mondott el a rádióban Fokvárosban, megadta későbbi uralkodásának alaphangját: „Mindnyájuk előtt kijelentem, hogy egész életemet, legyen az hosszú vagy rövid, az önök és a brit birodalmi közösség szolgálatának szentelem, amelyhez valamennyien tartozunk”.

1961. II. Erzsébet fogadja John F. Kennedyt, az USA elnökét

II. Erzsébet az elmúlt évszázad legfigyelemre méltóbb közéleti személyisége, uralkodóhoz illően nagyon ritkán nyilvánított véleményt a világ politikai és közéleti eseményeiről. 15 brit miniszterelnököt nevezett ki – az első Winston Churchill volt, az utolsó Liz Truss (az Új Kéve szerkesztésekor 45 nap hivatalában töltött idő után lemondott). 13 amerikai elnökkel találkozott, Lindon B. Johnson kivételével. 117 országba látogatott el, köztük a Nemzetközösség majdnem mind az 56 államába. 2019-ig 112 külföldi államfőt fogadott, többek között Haile Selassie etióp császárt (1954), Hirohito japán császárt (1997), Lech Walesa lengyel elnököt (1991) és Barack Obama amerikai elnököt (2011). A Buckingham-palota számos más magas szintű diplomáciai fogadásnak adott otthont ezen kívül is, de II. Erzsébet soha

nem utalt arra, miként vélekedik a csillogó közéleti személyiségek bármelyikéről, akivel találkozott. Nem tudjuk, mit gondolt Donald Trumpról, Barack Obamáról vagy Margaret Thatcherről, és soha nem is fogjuk megtudni. De rendkívül világosan fogalmazott személyes keresztyén meggyőződéséről, és különösen karácsonyi beszédeiben meggyőzően közvetítette saját Krisztusba vetett hitének valóságát, valamint a változást, amelyet Jézus hozott az életében.

HIT A KÖZÉLETBEN

Az 1952-ben elmondott karácsonyi beszédeiben a királynő imát kért közelgő koronázásáért. „Szeretnék megkérni mindenkit, bármilyen vallású legyen is, hogy imádkozzon értem ezen a napon. Imádkozzanak azért, hogy Isten adjon nekem bölcsességet, erőt ünnepélyes ígéreteim teljesítéséhez, hogy életem minden napján hűségesen szolgáljam Őt és önöket.”

Miközben a világpolitika színpadán a figyelem középpontjában állt, életének minden megnyilatkozásában, cselekedeteivel mutatta meg, hogyan lehet nyilvánosan megélni és megőrizni a keresztyén hit befogadó és együttérző megnyilvánulását. Szinte minden alkalommal, amikor hitéről beszélt, azt közvetlenül Jézussal kapcsolatban tette, ill. mondta: Jézus a „meggyőző példa”, vagy „hitem alapköve”. Őtöle jön az „inspiráció”, és Ő a „horgony az életemben”. „Krisztus tanításai belső világosságomként szolgálnak.” Egy beszédeiben kifejtette: „Ma már emberek milliárdjai követik Krisztus tanítását, és benne találják meg életük vezérfonalát. Magam is közéjük tartozom, mert Krisztus példája segít meglátnom, mekkora értéket képvisel, ha a kis dolgokat nagy szeretettel végezzük el, bárki tegye is azt.” 2000-ben így vallott a hitéről: „Számomra Krisztus tanításai és az Isten előtti elszámoltathatóságom adják az életem keretét.”

„Mint oly sokan önök közül, a nehéz időkben vigaszt merítettem Krisztus szavaiból és példájából. Mi máshoz fordulhatnánk ihletért és tanácsért – kérdezte –, mint ahhoz a romolhatatlan igazsághoz, amely a Bibliában található?”

Barátja és bizalmasa, Billy Graham, az *Amint vagyok* (Just As I Am) című önéletrajzi írásában számolt be a királynő Biblia iránti szeretetéről, valamint keresztyén hitének

„Magam is közéjük tartozom.”

erejéről és mélységéről. Kettőjük barátsága több mint 60 éven át tartott, egészen Graham 2018-ban bekövetkezett haláláig. A királynőt az evangélium üzenete iránti szeretet vezette a 90. születésnapjára összeállított különleges könyv megjelentetésében *A szolgáló királynő és a király, akit szolgál* (The servant Queen and the King She Ser-

ves) címmel. II. Erzsébet angol királynő élethosszig tartó szolgálata az egész világ számára inspirációt, biztosságerzetet és reményt nyújtott. Utolsó földi útjára százezrek kísérték, megköszönni azt, hogy mindvégig teljesítette Istennek tett koronázási fogadalmát: hűségesen élt, és szolgálta a rábízottakat. *Reformátusok lapja*

„Anglia királyai fölött egyedül Isten áll.” (VIII. Henrik)

II. Erzsébet királynő hivatalos megnevezéséhez tartozott, hogy „Isten kegyelméből Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága és más birtokok, területek királynője, a Nemzetközösség feje.” Ezek a címek mellett „a hit védelmezője és az anglikán egyház legfőbb kormányzója” vallási titulusokat is viselte. Koronázásakor öfelsége esküt tett, hogy „*sértetlenül fenntartja és megőrzi az anglikán egyház rendjét, valamint a tanítást, istentiszteletet, fegyelmet és kormányzást*”. Feladatai közé tartozott az anglikán egyház érsekeinek, püspökeinek és dékánjainak kinevezése.

A királyra háruló vallási és egyházi feladatok és kötelezettségek alapja az a tény, hogy az anglikán egyház Angliában ma is államegyház. Ennek megértéséhez szükséges visszamennünk az időben. Az előzmények, a teológiai viták és egyháztörténeti háttér ismertetése nélkül maradunk a pusztán tényeknél: VII. Kelemen pápa 1530. március 7-én visszautasította VIII. Henrik angol királynak a házassága felbontására irányuló kérését. Válaszként VIII. Henrik megszüntette a pápai fennhatóságot (primátust) Angliában, s az állami mellett a legfőbb egyházi joghatóságot is a király (akkor saját maga) kezébe helyezte. A szakítás hátterében tehát nem a vallási meggyőződések, hanem a felek ellenérdekeltsége érvényesült. Következésképpen viszont egy új vallási irányzat és egyház: az anglikán egyház létrejött.

A Brit Nemzetközösség (Commonwealth) olyan nemzetek és függő területek társulása, amelyeket lazán összeköt a hajdani brit birodalomhoz való tartozás történelmi öröksége és az ebből fakadó közös érdekek. A brit uralkodó a Nemzetközösség szimbolikus feje. A Nemzetközösségbe 53 önálló állam, valamint különböző gyarmatok és protektorátusok sora tartozik. Tagjai: az Egyesült Királyság (négy országrésze Anglia, Skócia, Wales és Észak-Írország), valamint 15 olyan állam, amelyek elismeri államfőjeként – főként kormányzóik képviseltekkel a brit uralkodót: Antigua és Barbuda, Ausztrália, Bahama, Barbados, Belize, Grenada, Jamaika, Kanada, Pápua-Új-Guinea, Saint Kitts és Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent-Grenadines, Salamon-szigetek, Tuvalu s Új-Zéland. Ezen kívül 37 olyan ország, amelynek önálló államfője van: Bangladesh, Botswana, Brunei, Ciprus, Dél-Afrika, Dominika, Gambia, Ghana, Guyana, India, Kamerun, Kenya, Kiribati, Lesotho, Malawi, Malaysia, Maldív-szigetek, Málta, Mauritius, Mozambik, Namíbia, Nauru (különleges tag), Nigéria (tagságát 1995 novemberében felfüggesztették), Nyugat-Szamoá, Pakisztán, Seychelles-szigetek, Sierra Leone, Szingapúr, Sri Lanka, Sváziföld, Tanzánia, Tonga, Trinidad-Tobago, Uganda, Vanuatu, Zambia és Zimbabwe.

Amint a Commonwealth, olyan az Anglikán Közösség is, mely a nemzeti anglikán egyházak nemzetközi társulása. Van egy Church of England, s rajta kívül sok-sok nemzeti anglikán (autonóm) közösség, mint pl. az Amerikai Egyesült Államok Episzkopális Egyháza, a Skót Episzkopális Egyház, vagy a Church of Ireland („Írország Egyháza”). És mindezek fölött áll a Canterbury érsek, akit az angol uralkodó (az anglikán egyház legfelsőbb kormányzója) választja meg. A legfelsőbb kormányzó fölött nincs magasabb úr. Anglia királyai fölött egyedül Isten áll!

„BENNE BIZONY MAGYAR VÉR IS CSÖRGEDEZ”

A kisérei gróf Rhédey család származása egészen a honfoglalás-korabeli ősi Aba nemzetségig vezethető vissza. A család első, név szerint ismert tagja egy bizonyos Mikó volt, akit egy 1303-ban keltezett oklevél említ meg. Ismeretes még az is, hogy a Rhédeyek Mátyás király seregében harcoltak, de a család későbbi vagyona mégsem ekkor keletkezett, hi-

szen azt az 1560-ban született és 1621-ben meghalt Rhédey Ferenc váradi kapitány halmozta fel. A derék katona Bocskai István tábornokaként részt vett a Habsburg-ellenes felkelésben, érdemei elismeréseképpen pedig az erdélyi fejedelem 1606. május 2-án az ország főurai közé emelte. Fia, az 1610-ben született Rhédey Ferenc 1648-tól Máramaros vármegye főispánja-

ként II. Rákóczi György erdélyi fejedelem tanácsosa volt, majd Rákóczi lemondása után az erdélyi rendek őt választották fejedelemmé. Nem sokáig viselhetette ezt a magas méltóságot, mert 1658-ban Rákóczi visszatért a fejedelmi székbe. Ennek ellenére 1659-ben Rhédey Ferenc grófi címet kapott. Ebből az erdélyi ágból származott az 1812 és 1841 között élt Rhédey Klau-

dia* is, a most elhunyt II. Erzsébet angol királynő ükanyja.

A Kis-Küküllő-menti Erdőszentgyörgyön született magyar grófkisasszony édesapja kisérei gróf Rhédey László volt, udvari diplomata, édesanyja pedig nagyváradi báró Inczedy Ágnes.

Klaudia 17 éves korában, Bécsben ismerkedett meg Alexander Ludwig Karl Paul Franz württembergi herceggel, s a kölcsönös vonzalom első látásra fellobbant. A német család ellenezte a házasságot, mivel rangon alulinak tartották a Rhédeyeket. A megsértett apának viszont olyan vej nem is kellett, aki nem tud magyarul. Aztán az indulatok elcsitulával, a fiatalok 1835. május 2-án egybekeltek. Házasságukból két lány és egy fiú született. Az életvidám Klaudia és férje csak hat évig élhettek boldog házasságban, mert Klaudia még harmincéves sem volt, amikor férje után utazván Grazba, kocsija az útszéli árokba borult, s olyan sérüléseket szenvedett, hogy nyolc nap múlva, 1841. október elsején elhunyt. Utolsó kívánsága szerint koporsóját hazaszállították Erdőszentgyörgyre. A közel 900 kilométeres út másfél hétig tartott. A grófnőt 1841. október 12-én temették el abban a templomban, ahol közel 30 évvel korábban

*Keresztelési helyesírással: Rhédey Claudia Susanna
Könyvcím: Dánielné Lengyel Laura: Rhédey Claudina
Lapunkban magyar helyesírással: Rhédey Klaudia

megkeresztelték. Bebalzsamozott szívét később férje koporsójában helyezték örök nyugalomra. Klaudia sírjánál egyébként Károly walesi herceg (két hónapja III. Károly néven angol király) is járt 2010-ben, leróta tiszteletét Claudia nyugalóhelyénél. Károly egyébiránt erdélyi és magyarországi látogatásai során több alkalommal emlegette, hogy benne bizony magyar vér is csörgedez.

A református templom átellenében fekszik a Rhédey kastély. Itt született tehát és itt nevelkedett a legendás szépségű Klaudia. A kastély jelenlegi késő barokk formáját 1809-ben nyerte el. 2019 őszén egy modern, multifunkcionális, öt termet átölelő Rhédey-kiállítóteret nyitottak meg az épületben, amelynek fókuszában a tragikus sorsú szépség, Rhédey Klaudia áll.

A württembergi herceggel közös leszármazottaikból Teck Mária walesi hercegnő (Klaudia unokája, 2. fok) VI. György brit király (1893-1936) felesége lett. Ők voltak az utolsó brit királyi pár, akiket 1911. december 12-én Delhiben, a durbar ceremónia keretében császárrá és császárnévá koronáztak. Ilyenformán Rhédey Klaudia unokája India császárnéja is volt. VI. György („Bertie”) még 1923-ban feleségül vette a skót Elizabeth Bowes-Lyont (1900-2002), azaz Erzsébet (anya)királynét, akitől két lánya született, Erzsébet és Margit. Az 1926-ban született

(II) Erzsébet tehát brit királynő lett, Rhédey Klaudia ükunokája (4. fok). Charles herceg, ma III. Károly, Klaudia szépunokája (5. fok) már járt Erdőszentgyörgyön. S bár elvileg az angol királyi család tagjai nem politizálhatnak, 1989 áprilisában, talán a világ első prominens személyiségeként felszólt Ceausescu falurombolása ellen. Kemény szavakkal illette a diktátort, aki hazája kulturális és emberi örökségeként a falu teljeskörű lerombolását tűzte ki célul. „Nagyon nehéz csendben maradni akkor, amikor egy európai társadalom hagyományait és ősi épületeit rombolják le. Személyesen is érintve vagyok a kibontakozó tragédiában, miután az ük-ük-nagyanyám sírboltját is a megsemmisítés fenyegeti.” mvp

A XIII-XIV. században épült erdőszentgyörgyi (a reformáció óta református) templom, jobbra a Rhédei kastély.

PEREGRINATIO HUNGARICA

*
Magyar kápolna Hongaarse kapel

*
Megemlékezés - Herdenking

*
300 éve, 1722-ben tartották Utrechtben
az első magyar református istentiszteletet

*
300 jaar Hongaarstalige eredienssten in het Pandhof
bij het Academieggebouw van Utrecht 1722

Hálaadás és megemlékezés

2022 november 19-én 13³⁰ és 19 óra között.
Helyszín: Utrecht, Pieterskerk

Dankdienst en herdenking op 19 nov. 2022 in de Pieterskerk
(Waalse Kerk) te Utrecht, tussen 13³⁰ en 19 uur

Adres: Pieterskerkhof 5, 3512 JR Utrecht

„Sanguine Christi conglutinati sumus”

Szervezők:

Zwollei Magyar Református Egyházközség
Hollandiai Magyar Szövetség
Hágai Magyar Református Gyülekezet
Hollandiai Mikés Kelemen Kör
Hágai Magyar Énekkar

Támogatóink:

MRE Zsinati Irodája, Hollandiai Juhász István Alapítvány

Organisatoren:

Hongaarse Protestantse Gemeente uit Zwolle
Stichting Hongaarse Federatie in Nederland
Hongaarse Protestantse Gemeente Den Haag
De Nederlandse Mikés Kelemen Vereniging
The Hague Hungarian Choir

Ondersteuning:

The Synod of the Reformed Church in Hungary
Prof. Juhász István Stichting in Nederland

AZ
ÜR
ÉNNÉKEM
ŐRIZÓ
PÁSZTOROM

DE
HEER
IS MIJN
HERDER

Wass Albert

A BUJDOSÓ IMÁJA

Uram, ki fönt az égben
lakozol fényességben,
gyűjtsd föl szent tüzedet
az emberek szívében.

Az emberek agyára
áraszd el bölcsességed.
Értsék meg valahára
mi végből van az élet.

Arasznyi kis idő csak,
mely ajtódig vezet.
De előre csak a jó visz,
a gonosz vissza vet.

Legyen megint az ember
képedre alkotott!
Utálja meg már egyszer
mit maga alkotott.

Romlandó kincsekért
ne törje magát senki.
Igyekeztek helyettök
jobb kincseket szerezni.

Jó tettek nyugalmát.
Derűt és békességet.
Mit el nem fűj az orkán
s rontó tűz meg nem éget.

Gögből és gyűlöletből
mindent, mit föl talált:
vedd ki Uram kezéből
a keserű pohárt.

Rémségek éjszakáját
váltsd föl virradatra.
Az emberi világot
szebbre és igazabbra.

Hogy törvények közt az első
a szeretet legyen.
Üljön jóindulat
a kormány székeken.

Az igazság előtt
hajoljon meg a fegyver
s élhessen szabadon
e földön minden ember.

És legyen egy akol.
És egy legyen a pásztor.
Növelj pásztorbotot
virágzó rózsafából.

S ha mindeneket szépen
elrendeztél eképpen:
a népek közt, Uram,
nekem is van egy népem.

Ha érdemét kegyednek
a szenvedéssel méred,
úgy egynek sincsen annyi
szent jussa, mint e népnek.

Mások bűnéért is
őt verte ostorod.
Sok súlyos nagy keresztet
szó nélkül hordozott.

Legjobb fiait vitte
mindég a Golgotára
s jótettének soha,
csak bűnének volt ára.

Uram, adj békességet
a Kárpátok között!
Sehol még földet annyi
könny s vér nem öntözött.

Sehol még annyi színes
nagy álmom nem fakadt
s árvábbak prófétáid
sehol nem voltak.

Sehol annyi virág
és sehol annyi bánat.
Szeresd jobban, Uram,
az én szegény hazámat!

Bár megtagadta tőlem
a békét s kenyeret:
engem sújtasz, Uram,
amikor őt vered.

Mert népem. Fajtam. Vérem!
Fájdalma bennem ég!
Szánd meg Uram Isten
Attila nemzetét.

Adj békés aratást
sok vérvetés nyomán.
Nyugodjék meg kezéd
gondverte otthonán.

S ha áldásod e földön
elért kicsinyt, nagyot:
jussak eszedbe én is,
ki bujdosó vagyok.

A Kárpátok alatt,
ahol apáim éltek,
rendelj ki nékem is
egy csöndes menedéket.

Csak akkora legyen, hogy
elférjek én s a béke.
Nézzen az ablakom
patakra, fára, rétre.

Kenyér mellé naponta
jusson egy szál virág
s láthassam, amint Téged
dicsér egy új világ...

Uram, ki fönt az égben
lakozol fényességben,
hallgasd meg kegyesen,
hallgasd meg könyörgésem.

Bajorerdő, 1947.

HATVANHAT ÉVVEL EZELŐTT

Megemlékezés a magyar szabadságharcról és az erdélyi '56-ról
Hága 2022 október 23

I.

Hatvanhat évvel ezelőtt Budapest fölött meghasadt az ég-bolt, a kiontott vér és a tüntetés híre valóban megrengette a világot. Akkor egy kis nép, a magyarok mondták azt, hogy elég volt zsmarnokságból, kommunista pártból, átnevelési kísérletekből.

Magyaroknak 1956 októbere és novembere keresztordozáshoz, következményeiben egy keresztúthelyzet választásához hasonlítható, az emberi jellemeket pedig egy máig tartó kihívással szembesíti. Gondoljunk most a 16 évvel ezelőtti rendőri fellépésre vagy arra, hogy a kolozsvári diákok ma az unitárius templom fedezékében emlékeznek, mert úgymond, futballszurkolók miatt az esti fáklyás felvonulást a rendőrség nem biztosíthatja. Székelyföldön is zavaró esemény, hogy az Úz-völgyi katonatemetőben éppen most, október 23-án zajlik egy magyarelles tüntetés.

Mielőtt lélekben elindulnánk Kolozsvárra a Dsida-kápolnához, koszorúzni a Házsongárdi temetőbe, eleget kell tennünk annak a feladatnak, hogy felelevenítjük a magyar forradalom és szabadságharc egyes pillanatait, továbbá annak, hogy szemléljük a menekültek hollandiai fogadtatását.

A mi családunk október 23-án sűrített őszi napra esteledett, Erdélyben mindenki teles rádiót sietett hallgatni. Emlékeimben hangot hallok, a kútnál valaki azt kiabálta, hogy fegyvert fogok! Látom, amint a feleség felkapja az üres vedret, a férjét pedig bekönyörögi a házba, attól féltette, hogy rögtön elviszik. Ez később meg is történt. A rokonságból volt aki 1964 tavaszán került haza, és volt aki a börtönben halt meg. Minden harmadik családból hiányzott valaki, elesetek a háborúban, meghaltak a légerekben, vagy éppenséggel bújdostak. Romániából elmenni se lehetett, útlevele senkinek sem volt, a külvilággal akkor csak a Szabad Európa Rádió és az újjászületett Kossuth Rádió kötött össze.

Az általános helyzet ecsetelésére azért nem térünk ki, mert a jelenlévők egy része maga is élt valamelyik felségjelzésű diktatúrában. Az újabb nemzedékeknek viszont testamentumként hagyjuk meg, hogy olvassák el Illyés Gyulának az 1951-ben írott versét: Egy mondat a zsmarnokságról. Ezt a verset 1956-ban kéziratban terjesztették, az erdélyi perek folyamán egyenesen bűnjelnek számított. Szó szerint a Zsmarnokság volt az, aki/amely megmondta, ki voltál, hogy a porod is neki szolgál.

Egy (prózába ékelt) másik versben is sűrűsödik az értékek totális meggyalázásának a látomása: „Olyan világ jön, amikor mindenki gyanús, aki szép. És aki tehetséges. És akinek jelleme van... A szépség inzultus lesz. A tehetség provokáció. És a jellem merénylet!... Mert most ők jönnek... A rútak. A tehetségtelenek. A jellemtelenek. És leöntik vitriollal a szépet. Bemázzolják szurokkal és rágalmmal a tehetséget. Szíven döfik azt, akinek jelleme van.”

Ez a figyelmeztetés a Márai Sándor tollából származik. Nem ér el a hangunk, de azért a budapesti tüntetők trágárkodóitól e pillanatban döbbenet kérdezzük, hogy nekik már semmi sem szent? Nem akartam leírni a nevét, de csak így lehet zárni a kört. Rákosi halálos árnyékú kormányának ez az elszólás volt a mércéje: „Az ÁVO embereinek az a feladatuk, hogy a rosszat lássák meg az emberekben, a jót meglátni nem az ő dolguk.” Ördögi, pokolian cinikus.

1956 vérbefojtása után a rabosított országok égre néző népei várva várták, hogy oszoljon a déli sötétség, és láss csodát 1968-ban, a csehek törték meg a nyomasztó csendet; de az ígéreket ismét lehengerelték a tankok. Európa újra csendes lett, míg: 1989-ben a magyarok felemelték a nyugati határ sorompóját, átvágták a szögesdrótokat, a németek pedig november 9-én ledöntötték a berlini falat. A magyar név 1848-ban, 1956-ban és 1989-ben megint szép lett...

Mai főhajtásunk időszerepése a magyar forradalom és szabadságharc lényegének sarkalatos igazságából adódik: „1956. október 23. mindenki szabadságát jelenti, azoknak a szabadságát, akik magukat nem pusztán egyénként, de közösségként, sőt nemzetként határozzák meg, ragaszkodnak a nyelvükhöz, egyedülálló kultúrájukhoz, és hazának élik meg szülőföldjüket, határon innen és túl.” Hála Istennek, hogy a 66 éve kibontakozott szabadságharcot 33 éve viszonylag szabadon lehet ünnepelni a Kárpát-medencében...

II.

Ez a hágai helyiség, a genius loci szelleme szintén arra készlet, hogy a mostani háborús időkben állhatatosan hangsúlyozzuk: a lelkiismereti szabadság egy általános emberi érték, és éppen ez a holland és a magyar történelem összekötő eleme. Ennek köszönhetően Hollandia egyetemem 300 év alatt több mint 3000 diákunk fordult meg, ők valóságos „innovációs” hálozatos létesítettek a maguk idejében.

Elmondhatjuk, hogy egyházi és kulturális kapcsolatainkat évszázadokon keresztül a vallási türelem és a befogadás, illetve a hála jegyében fogant kölcsönös tisztelet jellemezte. A lelkiesség és a szellemtörténet kapcsolópontjaihoz jeles dátumok tartoznak: az erdélyi fejedelemség tordai országgyűlésén 1568 januárjában, míg az Utrechti Unió születésekor 1579 januárjában foglalták törvénybe a vallási toleranciát. A tolerancia a béke egyik letéteményese, megvalósulásáért a térkép számos pontján nemzeti kisebbségek és elnyomott népek küzdenek, Ukrajnától kezdve az újgurokig. Napjaink nemzetközi nyomorúságát két pusztító világháború előzte meg, – a sebeknek és az emlékezetnek a gyógyítása még nem fejeződött be, a menekültek áramlása pedig Pál apostollal kell figyelmeztessen az értőket, hogy mindnyájan földi és mennyei hazát kereső jövevények vagyunk.

Nemzeti emlékezetünkben elevenen él a kitelepítés, a menekülés és az elvándorlás a maga összes következményeivel. Ebből fakad, hogy a holland állami és egyházi segítségnyújtásról sohasem felejthetjük el, számos meghatározó példával találkozunk.

Amikor Magyarországot feldarabolták, az első 1920-as vöröskeresztes gyermekvonatok indulásával a vallonok, flamandok, hollandok és frízkek addig soha nem tapasztalt szeretetközösségbe kerültek a háborús szerencsétlenségbe taszított magyarsággal. Ez az akció a második világháború után, 1948-ban megismétlődött. A holland szívekben a befogadás és gondoskodás készsége hasonlóképpen forrósodott fel 1956 lángjainál. Egyik frízöldi presbiterünk egyszer részletesen elmesélte nekem, hogy 1956- őszen két hónapig miként állt menetre készen a holland katonaság. Megjegyezzük, hogy bőséges irodalma van hollandul is a magyar forradalomnak, a korabeli újságok hódolattal írtak a magyarok bátorságáról, óráról órára követték az eseményeket.

III.

Mindnyájunk előtt közismert, hogy az ávósokkal és a megszállókkal való kezdeti összecsapások után október 29-én a szovjet csapatok úgymond megkezdtek a kivonulást Magyarországról. Akkor egy pillanatig azt hihette az ország, hogy győzött. Pedig csak egy átlátszó világvakítás, álcázott magyarvakítás volt, Moszkvával tudatták nyugatról, hogy nem áll érdekében a fegyverszállítás. November 4-ére így hétszeres túlerővel tértek vissza és maradtak még 35 évig, 1991 június 19-ig.

Idézzünk most Mindszenty bíboros 1956-os rádiószózatából: „Hosszú fogság után szólok a magyar haza valamennyi gyermekéhez. Senkivel szemben nincs gyűlölet szívemben. Csodálatra méltó hősiesség szabadítja meg most a hazát. A világtörténelemben páratlan ez a szabadságharc. Minden dicsőséget megérdemelnek fiataljaink. Hála és imádság az áldozatokért. Honvédségünk, munkásságunk, földműves népünk példát mutatott az együttes hazaszeretetre. Az ország helyzete rendkívül súlyos. Napok óta hiányzik az élet folytatásának minden közös föltétele. A legsürgősebben meg kell találnunk a kibontakozást.”

Ravasz László református püspök szintén rádióbeszéddel fordult a nemzethez, ebből csupán két megállapítást és egy máig érvényes kérelmet emelünk ki: „A magyar református egyház csodálattal és hódolattal adózik a nemzeti felkelés hőseinek, diákoknak, munkásoknak, katonáknak, férfiaknak és nőknek, akik erkölcsi felszabadulásunk győzelmét vérük hullásával kivívták.” „Az egyház büszke arra, hogy ez a forradalom tiszta volt, és a nemzeti becsület védelme alatt állott.” A demokratikus úton kiválogatott elitet pedig Ravasz László arra kérte, hogy a nemzeti egység átfogó keretében építsék a keresztyén egyházak és a párthíveik erkölcsi szolidaritását, különös tiszteletadást tanúsítva minden testvérnek egyéni meggyőződése és lelkiismerete iránt.

Azokban a napokban megújulási programok és mozgalmak kaptak szárnyra, olyanok, hogy ma is használhatóak. Állíthatjuk, hogy a kommunista hatalomra az igazi veszélyt az

jelentette, hogy a látható, – a besugókkal ellenőrizhető – egyház hivatalos szintje alatt, búvópatakként élt egy másik eklészia, amely tudás-, bizalmi és hitből fakadó szolidaritási háló is volt. Ezt akarta a diktatúra szétszaggatni. Ezért izolálták és likvidálták a hiteles polgári és egyházi személyiségeket.

Még ma is ámulunk mint a hetven éves babiloni fogságból hazatértek: hogy lehet az, hogy ifjúkorunk állapotaihoz képest, Isten kegyelméből tanui lehettünk egy gyökeres társadalmi fordulatnak, annak, hogy beteljesedik a Wass Albert reménye, az, hogy elvásik a vörös csillag, a látomása, hogy a csillagok járása változó

Ravasz Lászlónak nemrégiben száműzetése helyén, Leányfaluban állítottak szobrot; a Mindszenty József Látogatóközpont új épületének felavatásakor pedig éppen Orbán Viktor miniszterelnök mondott beszédet Zalaegerszegen.

Tény, hogy 1956 hőseit rehabilitálta az Élet, és elég ha csak az egyik utolsó tanúnak, Wittner Máriának az október 14-iki méltó temetésére utalunk. (Amennyiben végrehajtották volna a halálos ítéletét, ő is csak kátránycsomagolásban végezte volna Nagy Imre miniszterelnök és Maléter Pál hadügyminiszter mellett a „Darázsfészekként” titkosított 301-es parcellában.) Csíkszeredában ma délben mutatták be az 1970-ben szabadult Wittner Mária és a forradalmi harcokban részt vevő hős lányok sorsát, a film címe: Hóhérré, vigyázz! A siralomháztól a parlamentig.

Az értelmiség és az egyetemisták 16 pontját, a pesti srákok hősiességét, a cigány ifjak merészségét, az állandó orosz katonák támogatását, a forradalomban részt vállaló rendőrök szerepét csak éppen megnevezzük, hallottuk, hogy ők mindegyik jelen voltak a tűzvonalban, amikor elhangzott az a jelszó, hogy: „Aki magyar, velünk tart!”

IV.

November 4-én, vasárnap hajnalban a tankok lerohanták az országot, a budapesti holland tudósító ezt már 8 órakor bejelentette, a letaglózó hír bejárta Hollandiát és a nagyvilágot.

Megszólalt Drees miniszterelnök, és Tüski István lelkész is beszélt a holland rádióban. A Szovjetunió több harcokcsival támadt Magyarországra, mint 1939-ben Hitler Lengyelországra, hatvanezer kiképzett szovjet katona zúdult néhány ezer fiatalra.

A 66 évvel ezelőtti kritikus helyzetben a holland lelkiséget csak tetézte Julianna királynő 1956 nov. 15-i megnyilatkozása, aki a nép nevében köszöntötte a menekülteket. „Tudom hogy mindannyiuk együttműködésére számíthatok, hogy a magyarok sorsát enyhíteni tudjuk!” Magyarul meg ezt mondta: Isten hozott benneteket Hollandiába!

A királynő nov. 19-én a Julianahal, az utrechti Jaarbeurs akkori csarnokában találkozott az érkező magyar menekültekkel, közöttük volt az akkor 16 éves Gábor Dzsingisz. Ekkor történt, hogy egy János nevű szabadságharcos egy fekete gyászszalagos magyar zászlóval ajándékozta meg a királynőt, elmondva, hogy ezt ő a budapesti csatáról hozta. Ezt a zászlót a holland királyi levéltárban őrzik és ötvenként tekinthető meg a magyar szabadságharcra való megemlékezésen. Juliana

királynő az enschedei magyar menekülttábor is felkereste, Besnyői Gábor volt az akkori magyar tolmácsa.

A béke szigetének számító Hollandia 1956 novemberétől nagyjából négy- vagy ötezer magyar menekültet fogadott be. Az aprólékos gondoskodásról tanúskodik az a kevésbé ismert történet, hogy Wilhelmina anyakirálynő nemcsak egy karácsonyi üdvözlöt küldött a magyarok ügyével való együttérzésének a jeleként, hanem Apeldoornban egy kétnyelvű holland-magyar középiskolát alapított, ahol fiatal magyar munkások és művészek kétnyelvű szakoktatásban részesülhettek.

Azt is megemlítjük, hogy a holland hatóságok ezreknek biztosították a továbbjutást egy harmadik országba. Utrechtben a polgármesteri hivatal egy ideig épületet, Magyar Házat bocsátott a menekültek fogadására. Az itt maradókat Tüski István énekeskönyvvel és Heidelbergi Kátéval várta. Jelentős a Weener család támogatása, 1972 dec. 13-án Vianenben telket adományoztak a magyar közösségi élet céljára. Azután 1977-ben Magyar Otthont építettek és működtettek, a nemrég elhunyt dr. Tóth Miklós testvérünk és mások segítségével pedig megszervezték a Protestáns Lelkigondozói Szolgálatot 1959 május 4-én.

A Magyarországról menekült diákok a forradalom 50-ik évfordulóján, az egykori szíves fogadtatásuk emlékére, Zeistben állítottak holland feliratos táblát a Huize Heerewegen címen. Római katolikus emlékeket is bőven idézhetünk Borovi József professzor könyvéből, rálátásunk támad a magyar katolikusok közötti szeretetmunka és családgondozás végzőire, az Actio Catholica tevékenységére, Radányi Rókus és Matyasovich Henrik atya szolgálataira. Politikai átrendeződés szempontjából is fontos a visszatekintés, mivel a magyarok mellett tüntető holland polgárok tiltakozása nyomán az amszterdami Sztálin utca nevét November 4, majd Szabadság sugárútra változtatták, – magyar, holland és angol tábla jelzi a történetet.

Ismeretes, hogy a „De Waarheid” aznapi száma csak olajat öntött a tűzre, magyar klerikális reakciót és ellenforradalmat vizionált. A tüntető tömeg a pártnyomda meg a könyvesbolt ablakainak a betörésével országosan tiltakozott a kommunista párt moszkvai irányítottága ellen.

A filmek közül a hallgatóink szíves figyelmébe ajánlunk egy új dokumentumfilmet, amely a hollandiai magyarok és utódaik vallomásairól szól, kiállítással bővelkedik 1956 képanyagából és tisztelgő zenei bemutatókat tartalmaz. A világhálón így kell rákeresni: „Az 1956-os magyar forradalom – 60 évvel később. A hollandiai 1956-os emlékévad”. Nagykövetségünk és a Hollandiai Magyar Szövetség akkori jeles szervezéséhez e helyről ismételtlen gratulálunk. A 2016-os emlékezéssorozatnak ez volt a jelmondata: „Ahol a hősokeket nem felejtik, ott mindig születnek újak”. Történelemformáló igazság! Úgy érezzük, hogy a szabadságharcosokra való emlékezés elvárásának a hollandiai magyarság igyekszik eleget tenni.

V.

Nemzetközi politikai értékelés viszonylatában ma is Alekszander Szolzsenyicin gondolataira hivatkozunk: „Politikai pályafutásom legkeservebb tapasztalata, hogy a

szabad világ 1956-ban a magyar felkelést cserbenhagyta, és ezzel ostobán és gyáván elmulasztotta kijátszani legjobb kártyáját.”

Valójában az 56-os menekültek nyitották fel a nyugati világ szemét, mert az hajlamos lett volna beleszedülni a kommunizmusba. A döbbenetes magyarországi események nyomán 1957-ben Olaszországban például 400 ezren léptek ki a kommunista pártból.

A Nobel-díjas Albert Camus morális állásfoglalása aztán valóságos szembeszegülés volt a baloldali árral; Párizsban ezeket írta 1957 októberében „A magyarok vére” című esszéjében: „Azok közé sem tartozom, akik úgy hiszik, alkalmazkodni kell, ha átmenetileg is, bele kell törődni a rémuralomba. Ez a rémuralom szocialistának nevezi magát, nem több jogon, mint ahogyan az inkvizíció hóhérai keresztényeknek mondták magukat.” „A magyar munkások és értelmiségiek, akik mellett annyi tehetetlen bánattal állunk ma, tudják mindezt, s ők azok, akik mindennek mélyebb értelmét velünk megértették. Ezért, ha szerencsétlenségükben osztoztunk, miénk a reményük is. Nyomorúságuk, láncaik és száműzöttségük ellenére, királyi örökséget hagytak ránk, melyet ki kell érdemelnünk: a szabadságot, amelyet ők nem nyertek el, de egyetlen nap alatt visszaadtak nekünk!” Camus a bebörtönzött magyar írók kiszabadításáért és a kivégzések ellen is küzdött. Méltán megérdemelt szobra Rákospalotán az 1956-os Nemzetközi Szoborparkban látható.

Az emigráció historikusainak köszönhetően korán elkezdődött a veszteségek összegezése. Nagy ára volt a 12 napnyi szabadságnak: több mint 3000 fölötti halott az utcákon, közöttük a Kossuth téren géppuskatűzzel legyilkolt, név szerint ismert 71, és a ki tudja mennyi ismeretlen áldozat. Húszezer sebesült és sok ezer koncepciós per, több, mint kétszáz végrehajtott halálos ítélet, ezer Szovjetunióba elhurcolt magyar ember és tizenháromezer internált belföldön. Ungváron, a helyi börtön falán áll az emléktábla, ahol koszorúzással emlékeztek meg 1956-ról és a fegyvertelenben egykor fogva tartott mintegy 800 magyar forradalmárról. A menekülésre kényszerültek fájdalmas demográfiai veszteségnek számító kétszázéves lélekszámát már jeleztük. Vae Victis! Gloria Victis!

VI.

Végül a forradalom erdélyi hatásáról is szólnunk kell. 56 emlékeinek még a tallózása is megillető, számos szereplőjét ismertük, olyasféle érzéseket hoz felszínre mint egy temetői látogatás. 56 úgy pecsételte el a sorsunkat mint jégverés a mezőt, mint olmos eső a kűszöböt.

Bibliai képpel élve, 1956-ban megint megverték a pásztorokat, hogy szóroddjon szét a nyáj. 56 témája nemcsak a forradalommal szimpatizálók számára volt veszélyes. Tapasztalatom szerint Romániában még ellenforradalomként sem volt szabad emlegetni 1956 eseményeit a sajtóban. Egy idő után a felkeléseket szigorúan elhallgatták, (még az 1907-es parasztfelkelés is tabu lett.) a magyar forradalom az

iskolai tankönyvekben sem szerepelt, mert képtelenek voltak magyarázatot ötleni a keletnémet, a lengyel és az 1956-os antikommunista felkelésekre.

Az erdélyi 1956 történetének jeles kutatói közül elsőként a Stefano Bottoni, a Dávid Gyula és a Tófalvi Zoltán nevét említjük. Bevezetőként hasznos lehet az akkori romániai helyzet lexikális adatokkal való érzékeltetése. Az ország lakossága 1956-ban 17 és fél millió, Erdély területén 6-7 millió. Az összlakosságból két és fél millió magyar nemzetiségű. A fogvatartottak száma 1950 és 1955 között 22 ezer, a Securitate állománya 25 és fél ezer.

Betiltják a másfél milliós görögkatolikus egyházat, püspökeiket tömlöcbe zárják, megölik.

Az 1949 és 1953 között épített Duna – Fekete-tenger csatorna torzó maradt, ezrével halnak meg a foglyok. (Hruscsov leállítja, Ceausescu 1973-ban újraindítja a munkálatokat.)

A politikai foglyok száma 1948 és 1964 között 600.000, Románia értelmiségének jelentős része akkor börtönben ült. A történészek szerint 1945 és 1965 között kétmillió ember fordult meg a romániai börtönökben. A politikai foglyok zöme 1964-ben került szabadlábra, egyszerre mintegy 10.000 fő, hogy cserében Románia elnyerje az Egyesült Államoktól a gazdasági kedvezményt.

VII.

Úgy tűnik, hogy a magyarországi pártapparátus 1956-os összeomlása váratlanul érte a román vezetést. Kapkodva, de hamar intézkedtek. Az RKP főtitkára Gheorghe Gheorghiu Dej Fazekas János központi bizottsági tagot küldte a Székelyföldre, hogy csillapítsa a kedélyeket. Kolozsváron okt. 24-25-én diákgyűléseket tartottak, a Képzőművészeti Főiskoláról elhurcolták Balázs Imre és Tirnován Vid hallgatókat, ellenük gyorsított eljárással hoztak ítéletet. A Securitate a bevált recepttel azonnal román-magyar ellentétet szított. Elterjesztették, hogy a budapesti diákkövetelések 16 pontja között szerepel az „unió Erdéllyel”. A román lakosság körében sikeresnek bizonyult az etnikai feszültség gerjesztése, de a magyarul tudó románok inkább a Kossuth Rádióknak hittek, mert azt hallgatták. November elsején a magyar forradalom halottainak az emlékére a kolozsvári Bolyai Egyetem és a Protestáns Teológia diákjai fekete gyászszalaggal vonultak a Házsongárdi temetőbe. A marosvásárhelyi orvosi egyetem diákjai is kitűzték a fekete szalagot. A szekusok persze mindenkit lefénnyépezték, azonosítottak, letartóztattak. Temesváron az erőteljes megmozduláson közzétett „pontok” szinte megegyeztek a szegedi, majd a budapesti diákok követeléseivel. A megmozdulás akár forradalommal is válhatott volna, de ezt megakadályozta az állambiztonság rajtaütésszerű intézkedése: a kétezer résztvevő diákot „ideiglenesen” egy üresen álló szovjet laktanyába internáltak, majd közülük 31-et börtönbüntetésre ítélték, sokat pedig kicsaptak az egyetemről. Közben már el is kezdték a magyar Bolyai Tudományegyetem 1959-es felszámolását, egyesítését a román Victor Babessel, stb.

A teológus ifjúság bebörtönzését követően, november 1-én bezárták a Teológiai Intézet kapuit, hogy senki se menjen világitani a temetőbe. Ez így volt 1967-ig, amikor diákként egy benzines kanóccal szombat éjjel elégettem a hirdetőtábla rácsa mögötti kijárási tilalmi parancsot és a szobafogságra ítélt hallgatók névsorát. Attól kezdve többé nem zárták be a kapukat a halottak napján.

Bukarestben november 5-én tüntettek a román diákok, szolidaritást vállaltak a magyar forradalommal, mondanunk sem kell, hogy ezt is letörték. Nagyszébenben a német Evangélikus Teológia hallgatóit tizedelték meg és a gyulafehérvári katolikus teológiát sem kímélték. Márton Áron püspököt háziőrizetben tartották.

A magyarországi események hatására Erdélyben többezer ellenzéki jellegű, antikommunista szervezkedésre és cselekményre került sor. Ezek között megtalálható egy katolikus papnak, az aradi Szoboszlai Aladárnak a nagyszabású összeesküvés kísérlete. Lecsaptak az érmihályfalvi Sass Kálmán református lelkészre és széles baráti körére, felgöngyölítették a nagyváradi Szabadságra Vágyó Ifjak Szövetségét, a szervezet 504 tagjából 260 fiatal letartóztattak, közülük 58-at elítéltek, általában 5–18 év közötti kényszmunkára. Az Erdélyi Magyar Ifjak Szövetségét is kifürkészték, akárcsak a felsőmarosvölgyi Fekete Kéz csoportosulást, vagy a sepsiszentgyörgyi Székely Ifjak Társaságát, és még oldalakon keresztül lehetne sorolni a koncepciós perek szerinti csoportosításokat. Kiemeljük és aláhúzzuk, hogy számos jele van a román és a magyar titkosszolgálatok közreműködésének, a halálos „eredményeikről” is hosszasan lehetne beszélni.

Szovjet koordinálással, miután Nagy Imréeket nov. 22-én Snagovba szállították, közösen időzítették és készítették el a megtorlás forgatókönyvét. Fontos tudni, hogy egy román hadosztályt is bevetettek a magyar forradalmárok ellen. Mindkét országban az 1957. január 1-4. között Budapesten megtartott tanácskozás jelentette a fordulópontot. 1957. január 17-én a román Belügyminisztérium operatív parancsot adott ki a volt politikai pártok és a két világháború közötti társadalmi szervezetek tagjainak azonosítására és vezetőinek az elhurcolására. Tüzetesen vizsgálták a közintézmények dolgozóinak a politikai magatartását, egy vicc is elég volt a letartóztatásra. Egy, az általunk 2006-ban szervezett 1956-os témájú kiállítás alkalmával egykori nagyváradi diákok elmondták, hogy nevétségessé vált a pertartásuk folyamata, hiszen nem azért a semmiségeket érő vádpontok alapján ítélték el őket amit cselekedtek, hanem azért, amit gondoltak...

A megtorlás intenzitása 1958-ban és 1959 első felében tetőzött: egy 1967-es összegző jelentése szerint 1958-ban és 1959-ben az állambiztonság összesen 15.272 személyt tartóztatott le. Egy 1968-as kimutatás szerint 1956 októberében és 1963 decembere között összesen 24.472 személyt tartóztattak le politikáinak minősített kihágás címén. Kihágás volt például a tiltott határátlépés vagy a nemzetgazdaság mond-

vacsínált megkárosítása. Pontosan 3.663 személyt sújtottak az 1950-ben bevezetett „adminisztratív büntetéssel”, egy részüket kényszerlakhelyre, más részüket kötelező munkára irányították. A kutatók megszámlálták, hogy közel 30.000 embert tartóztattak le és helyeztek vizsgálat alá. A kihallgattak barátainak és meghurcolt ismerőseinek a száma ennek a többszöröse lehetett. Az ítéletek száma 1957. január 1. és 1959. július 31. közötti időszakban megközelítette a tízezret.

A teljesen politikamentes köröket sem kímélték, példa erre a református egyház kebelében gyökerező Bethánia-mozgalom, amely a hitélet megújítását szorgalmazta. Visky Ferenc magyarkecei lelkészt egy nagy csoporttal állították bíróság elé Nagyváradon 1958. szept. 6-án. Huszonkét év börtönbüntetésre ítélték, 1964. augusztusában szabadult, családja száműzetését 1963. nyarán oldották fel, addig egy Constanta megyei kényszerlakhelyen éltek 1959. nyarától. A bilincseket és börtönt is viselő református lelkészek névsorán kívül számunkra a többi egyházakhoz tartozók névsorát is feljegyezték a bizonyosítók.

Terjedelme miatt e helyen meg sem kísérelhetjük 1956. egyházi következményeinek a felvázolását, az érdeklődőknek azonban figyelmébe ajánljuk az Erdélyi Református Egyházkerület kiadásában Akik imádkoztak üldözöikért címmel megjelent kétkötetes művet. Továbbá azokat a dokumentumokat és tanulmányokat is ajánljuk, amelyek a romániai kommunista rendszer első felében meghurcoltak szenvedéseiről szólnak. Jelenleg nem áll rendelkezésünkre a görög katolikusok, a római katolikusok és a román orthodox egyház hitvallóinak a szenvedéstörténete, a börtöniradalom viszont az ő neveiket is rögzítette. Sajnos, hogy az 1956-os romániai köztudatba a macskas elhallgatás miatt eddig nem került be a borgóprundi román kaszárnya felkelése, ahol árulás miatt éjjel rajtaütöttek Teodor Margineanu tüzértiszt katonáin. Közülük 13 elfogottat Szamosújváron végeztek ki, a harcokban elesettek valódi számát ma sem ismerjük. Jellemző, hogy az orthodox egyház ott még egy kereszt felállítását sem engedélyezi.

Az 1956. utáni években a katonai törvényszékek több tucat halálos ítéletet is hirdettek: 1957–1958 között 45 végrehajtott ítéletről van tudomásunk, de valódi számuk ennél lényegesen magasabb lehet. A börtönben, munkatáborokban vagy a kihallgatások során több százan veszítették életüket. Ehhez az adathoz hozzá kell adni a szamosújvári börtönben 1958. július 14-én kiöltözött lázadás több tucat halálos áldozatát.

A leg súlyosabb ítéleteket is az 1958–1959-ben megtartott „magyar” perek során hozták meg (Szoboszlai-per, 10 halálos ítélet; Sass Kálmán-per, 2 halálos ítélet; 44 EMISZ-per, 77 súlyos ítélet). A bírósági megtorlásnak a bukaresti ideológusok kétszeres funkciót tulajdonítottak: az egyéni felelősségre vonás mellett a nemzeti, vallási, vagy falusi közösségek törvényesnek álcázott elrettentését. Az ötvenhatos bosszúhadjárat vérrel oltotta meg az ország kollektivizálásának és elrománosításának a folyamatát. Románia kormányát, amely nem kívánt kilépni a Varsói Szerződés tagállamai közül, maguk a szovjetek jutal-

mazzák: 1958. nyarán a 35 ezres létszámú szovjet hadsereg elhagyta az országot.

Az 1956. utáni romániai megtorlás más adagolású és az indulat is más összetételű, de a fájdalomtörténet valójában a magyarországihoz volt hasonló. Dávid Gyula értékelése szerint az erdélyi 56. börtöntörténete egészen 1965-ig hosszabbodik.

A beidegződött félelmek és a szomorúság mérhetetlensége sok területen mutatkozik. Erdélyben a 2000. előtti áldozatok közül 45 megkérdezettből csak hárman vállalták a szereplést Szakács Sára dokumentumfilmjeiben: Csiha Kálmán ref. püspök, Mózes Árpád luth. püspök és András Ágoston nagyváradi magyar–francia szakos tanár. (Fény a rácsokon.)

Az 1956. utáni perek, az elítéltek családjai ellen meghozott intézkedések mint jéghegy csúcsa, csak a szenvedések csúcsát képezik. Egy példa: Sepsiszentgyörgy 23. polgárát összesen 265 év börtönbüntetésre ítélték.

Végül még azt, hogy 1956-tól ugrásszerűen megnőtt a Securitate által többnyire zsarolással szervezett, majd vele akár évtizedekig együttműködő személyek száma. Így vált Románia szabadtéri börtönné, amelynek falait a beépített besugók titkosított tégláiból húzták föl a csaseszkánus fények árnyékában.

Ötvenhatos emléktáromból már megragadtam egy üres vízveszdröt, most pedig egy szakajtónyi tapasztékot szedek elő. Cikket írtam az agyonvert hegyközkovácsi lelkipásztorról, akinek a temetések az állami kegyekre áhítózó egyházkerületi hivatalnok még azt is megtiltotta, hogy a templom mellé temessék. Büte János a megérzett vég előtt az egyházközségi levéltár dokumentumait és a régi pecsétet felmenekítette a padlásra, levelet írt, és az egészet egy elhasznált palástba burkolta; arra rátette a Román Népköztársaság kinyitott alkotmányát, leöntötte homokkal, és az egészet letapasztotta. Halála előtt, szimbolikusan, így tiltakozott és így üzent a fölöttébb gonosz rendszer túlélőinek. Utólag elégtételnek is mondhatnánk, hogy az agyag alatt az ellenállást példázta és értékeket mentett a gyengék erejével.

Zárszóként erősítsen mindenkit annak a tudata, hogy a Szentlélek munkája politikailag még Romániában is megfoghatatlan; bátorítson mindenkit az a tapasztalat, hogy hosszú távon nincs vesztes forradalom. Veszélyhelyzetek voltak és lesznek, de mielőtt megoldáshoz vagy helyreállításához fognánk, szálljunk magunkba, és nézzünk fel a hirhedt szamosújvári börtön belső udvari kapujának a latin feliratára, amelyet elfelejtettek levakolni: DOMINVS ADIVTOR ET PROTECTOR MEVS QVEM TIMEBO. Ez pedig nem más, mint a 27. zsoltár szavaiból válogatott fohászkodás: „Az Úr az én segítőm és gyámolom, akit félek.” Különben érthetetlen volna, hogy Dávid miként győzhette le Góliátot.

Írta dr. Hermán M. János nyug. ref. lelkész, teológiai tanár, Zwolle, 2022. okt. 22.

MEDGIVANDE

till avgiftshjälp
till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige
(HOZZÁJÁRULÁS az
egyházfenntartási járulék levonásához
a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Härmed ger jag mitt medgivande till avgiftshjälp till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige att genom Skatteverket från och med nästa år och tillsvidare dra av 1 % kyrkoavgift beräknad på min kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomst.

(Ezennel hozzájárulok, hogy a svéd Adóhivatal 1% -os levonást alkalmazzon jövedelmemből a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Namn: _____
(Név)
Personnummer: _____ - _____
(Személyi szám)
Adress: _____
(Cím) Gata (Utca) / nr (Házszám)

Postadress: _____
(Postai cím) Postnr (Irányítószám) Ort (Város)

Datum (Dátum) Underskrift (Alíráás)

Skicka medgivandet till (A hozzájárulást az alábbi címre kell elküldeni):

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
För att galla kommande inkomstår måste medgivandet vara insänt **senast 31-e oktober året innan.**
(Ahhoz, hogy a következő évtől érvényes legyen, a hozzájárulást **legkésőbb folyó év október 31-ig** kell beküldeni.)

Medgivandet är giltigt till det återkallas. Blankett för återkallelse begärs från och sändes in till Pastorsexpeditionen:
A hozzájárulás visszavonásig érvényes. Felmondási űrlapot a Lelkeszi Hivataltól lehet kérni és oda visszaküldeni:

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136.

Information om statligt stöd i form av avgiftshjälp från Skatteverket, 1% avgift till trossamfund

Den Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige är ett registrerat trossamfund och är godkänt av regeringen för att du ska kunna betala din medlemsavgift via skattedeln.

LAG (1998:1593) OM TROSSAMFUND

1 § Bestämmelser om religionsfrihet finns i regeringsformen och den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

2 § Med trossamfund avses i denna lag en gemenskap för religiös verksamhet, i vilken det ingår att anordna gudstjänst.

3 § Ingen är skyldig att tillhöra något trossamfund. Ett avtal eller löfte som strider mot denna bestämmelse är ogiltigt.

4 § Barn som har fyllt 12 år kan inte inträda i eller utträda ur ett trossamfund utan eget samtycke.

STATLIG HJÄLP MED AVGIFTER TILL REGISTRERADE TROSSAMFUND

16 § Svenska kyrkan har rätt till hjälp av staten med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan samt med att ta in avgifterna. Även andra registrerade trossamfund kan beviljas sådan hjälp. Bestämmelser om förfarandet meddelas i särskild lag.

Regeringen beslutar att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall få sådan hjälp. Regeringen får besluta att ett trossamfund som har beviljats hjälp inte längre skall få det. Hjälpen får lämnas endast till ett trossamfund som

1. bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på, och
2. är stabilt och har egen livskraft. Lag (1999:956).

AVGIFTSHJÄLP (UPPBÖRDSHJÄLP)

1. Registrerade trossamfund kan få hjälp av staten (Skatteverket) med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter till trossamfundet. Det är regeringen som fattar beslut om avgiftshjälp.

Du som är medlem i något annat trossamfund än Svenska kyrkan kan betala din medlemsavgift via skattedeln. Det innebär att arbetsgivaren gör ett förhöjt skatteavdrag i samband med löneutbetalningen och

att Skatteverket sedan betalar ut medlemsavgiften till trossamfundet. Trossamfundet bestämmer själva hur hög avgiften (i procent) ska vara.

HUR SAMTYCKER DU?

Du kan lämna ditt samtycke genom att fylla i och signera blanketten Medgivande till avgiftshjälp som ska skickas till pastorsexpeditionen. Samtycket gäller sedan tills vidare.

Om du vill ta tillbaka ditt samtycke eller säga upp ditt medlemskap måste du vända dig till trossamfundet och fylla i och signera blanketten Återkallelse. Du har rätt att få en skriftlig bekräftelse om när din återkallelse är registrerad hos trossamfundet.

Om du anser att du felaktigt har blivit tvungen att betala en avgift ska du i första hand vända dig till trossamfundet, som kan undersöka om det finns fel i samfundets rapportering till Skatteverket.

Om du och samfundet är överens om att avgiften ska tas bort skickar samfundet en rättelse till Skatteverket, som tar bort avgiften. I de flesta fall tar Skatteverket bort avgiften innan slutskattebeskeden skickas ut. Om slutskattebeskedet har skickats gör Skatteverket rättelser genom att räkna om den slutliga skatten.

HUR HANTERAS AVGIFTEN?

Avgiften hanteras som en skatt. Det innebär bland annat att den ingår i preliminär och slutlig skatt och tas ut för ett helt år i taget. Det är situationen den 1 november som avgör om du ska betala avgift till trossamfundet för det följande kalenderåret.

Skatteverket betalar ut avgiftspengarna till respektive samfund. Under inkomståret får samfundet ett förskott som slutregleras när beskattningen är klar. I början av december varje år skickar samfundet in en datafil till Skatteverket med personnummer på alla som ska betala avgift nästa år.

Samtycke som lämnas till trossamfundet fram till 1 november 2021 innebär att avgiften för inkomståret 2022 (som deklarerar 2023 maj) betalas till trossamfundet.

Återkallelse blanketten för utträde som lämnas in fram till 1 november 2021 betyder att avgiften för inkomståret 2021 (som deklarerar 2022 maj) betalas till trossamfundet. Avgiften för inkomståret 2022 (som deklarerar 2023 maj) gör Skatteverket inget förhöjt skatteavdrag och någon avgift betalas inte till trossamfundet.

Tájékoztató az 1%-os egyházfenntartói járulék levonásáról

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség a svéd kormány által elismert, bejegyzett vallási felekezeti, így Ön az egyházfenntartási járulékát az adóbevallásán keresztül fizetheti.

Állami hozzájárulás az egyházfenntartási járulék kezelésére

Ez azt jelenti, hogy a Svéd Adóhivatal a felekezeti javára 1%-os adólevonást alkalmaz az Ön jövedelméből.

Hogyan lehet hozzájárulni?

Hozzájárulását a lelkesi hivatalba küldendő Támogatási hozzájárulás űrlap kitöltésével és aláírásával adhatja meg. A hozzájárulás ezután visszavonásig érvényes.

Ha szeretné visszavonni hozzájárulását, vagy tagsági viszonyát meg kívánja szüntetni, fel kell vennie a kapcsolatot a felekezettel, és ki kell töltenie és alá kell írnia a Felmondási űrlapot. Önnek joga van írásos visszaigazolást kapni arról, hogy a visszavonás mikor került bejegyzésre a felekezetnél.

Ha úgy gondolja, hogy a járulék tévesen került levonásra, először is a felekezethez kell fordulnia, amely kivizsgálja, hogy hibás adatokat jelentett-e a svéd adóhivatalnak.

Ha Ön és az egyház egyetértene abban, hogy a járulékot tévesen vonták le, a felekezeti helyesbítést küld a Svéd Adóhivatalnak, amely korrekciót hajt végre.

Hogyan történik a járulék kezelése?

A járulékot adóként kell kezelni. Ez azt jelenti, hogy ezt az adóhivatal vonja le a bevallott személyi jövedelem alapján adóbevalláskor. Minden évben a november 1-jei állapot dönti el, hogy a következő naptári évre kell-e járulékot fizetni.

A 2021. november 1-ig leadott belépési nyilatkozat azt jelenti, hogy Ön először a 2022-es év jövedelmére vonatkozó járulékot fogja befizetni. (Ezt az adóbevallást 2023 májusában adja le az adóhivatalhoz.)

A 2021. november 1-ig benyújtott felmondási nyilatkozat azt jelenti, hogy Ön a 2021-es év jövedelmére vonatkozó járulékát még a felekezetnek fizeti be (ezt az adóbevallást 2022 májusában adja le az adóhivatalnak). A 2022-es év jövedelme után már nem fizet járulékot (ezt az adóbevallást 2023 májusában adja le az adóhivatalnak).

800 ÉVES AZ ARANYBULLA Folytatás a 3. oldalról

XI. Czikkely. Vendégek avagy idegenek mi módon jussanak méltóságra? Ha vendégek, tudni mint jámborok, jönnének az országra, ország tanácsa nélkül méltóságra ne jussanak.

XII. Czikkely. Akármilyen módon megholtak feleségének hitbérről. Ha valaki meghal, vagy törvény szerint halálra ítéltetett, vagy peröntő bajon esik el, vagy akármilyen más ok miá, annak felesége az ő hitbéreben kárt ne valljon.

XIII. Czikkely. Hogy a hatalmasok meg ne nyomorítsák a föld népét, se a szegénységet. A jobbágyurak úgy kövessék a király udvarát, vagy akármilyen is úgy járjanak, hogy a szegénységet ne foszszak, ne nyomorgassák.

XIV. Czikkely. Az olyan ispánról, a ki az ő vára népét megrontja. Továbbá, ha valamely ispán az ő ispánságának módja szerint magát tisztességgel nem viselné, vagy az ő vára népét megrontaná, ebben találtatván, mind az ország színe előtt vessék ki tisztétől szégyenére, és a mit elragadott, adja vissza.

XV. Czikkely. Lovászok, peczérék és solymárok nemesek falvaira szállani ne merészljenek.

XVI. Czikkely. Hogy egész megyék ispánsága örökül ne adassék. Egész megyét vagy akármilyen méltóságot örök jószágul vagy birtokul nem adunk.

XVII. Czikkely. A mely birtokot valaki méltó szolgálatjával szerzett, attól soha senki meg ne fosztassék.

XVIII. Czikkely. Továbbá a nemesek, búcsut véve tőlünk, szabadon mehessenek a mi fiunkhoz, úgy mint a nagyobbtól a kisebbhez; ez azért az ő birtokuk veszedelmébe ne járjon.

1. §. Valakit a mi fiunk igaz törvény szerint fején ítél, avagy az előtte kezdett pert, míg ugyan ő előtte vége nem szakad, magunk eleibe nem bocsátjuk; viszont a mi fiunk is azonképen.

XIX. Czikkely. A föld népe és vendégek szabadságáról. A várakhoz tartozó jobbágyok szent István királytól szerzett szabadságuk szerint éljenek.

1. §. Hasonlatosképen a vendégek is, akár kicsoda nemzet legyenek, azon szabadságban tartassanak, mely kezdettől fogva vagy nekik engedve.

XX. Czikkely. A tizedről. A tizedet pénzül megváltani senki ne tartozzék, hanem a mit a föld terem, bort vagy gabonát, abból fizessék.

XXXI. Czikkely. Hogy az előlbocsátott czikkelyek arany pecsét alatt írásba foglaltatván, különb-különbféle őriző helyekre adassanak és tétessenek el. És hogy ezen mi tőlünk engedett szabadság és ezen rendelésünk mind a mi időnkben, mind az utánunk következők idejében örökké erős legyen, irattuk egy ígén hét levélbe, és megerősítettük a mi arany pecsétünkkel; úgy, hogy egyik levél küldessék a pápa urnak és ő is irassa bé az ő lajstromába; a másikat az Ispotályban, a harmadikat a Templomban tartassák; a negyedik maradjon a királynál; az ötödik az esztergomi káptalannál, a hatodik a kalocsainál álljon; a hetediket őrizze a nádorispán, ki az idő szerint lesz.

1. §. Oly módon, hogy az írást mindenkor szemé előtt tartván, se ő maga meg ne tévedjen valamiképpen a mondott dolgokban, se királyt vagy nemeseket, avagy másokat megtevédeni ne engedjen; hogy ők is örüljenek az ő szabadságoknak, és azért nekünk és a mi következőinknek minden időben hívek legyenek, és a királyi koronának tartozó engedelmes szolgálatjukat meg ne tagadják.

2. §. Hogyha pedig mi, vagy az utánunk következő királyok közül valaki ezen mi szerzésünknek ellene járna valaha, ez a levél adjon szabad hatalmat mind a püspököknek, mind más jobbágyuraknak és országunkbeli nemeseknek mindnyájan és egyen-egyen, jelenvalóknak és jövőbőlieknek és az ő megmaradékoknak, hogy mind nekünk, mind az utánunk következő királyoknak minden hűtelenség szegényvallása nélkül ellentállhassanak és ellentmondhassanak mind örökké.

3. §. Kelt Keled kezéből, ki egri prépost és kanczellárunk; a testté lett ige után ezer-kétszáz-huszonkettedik esztendőben, mikoron tisztelendő János esztergomi, tisztelendő Ugrin kalocsai érsekek, Dezső csanádi, Róbert veszprémi, Tamás egri, István zágrábi, Sándor váradi, Bertalan pécsi, Kozma győri, Bereczk váci, Vincze nyitrai püspökök voltak, a mi királyságunknak tizenhetedik esztendejében.

1. §. És ha ebben a püspökök ellentartók lesznek, nem segítjük őket.

XXI. Czikkely. Hogy a püspökök ne adjanak a tizedből a király lovainak és a nép se hordjon tizedet a király jószágára. A püspökök a nemesek jószágán való tizedből ne adjanak a mi lovainknak, se az ő népök ne tartozzék a tizedet a király jószágára hordani.

XXII. Czikkely. A király disznairól. Továbbá, a mi disznaink nemes ember erdején vagy rétjén ne legeljenek az ő akaratja ellen.

XXIII. Czikkely. Az új pénzről. Továbbá, a mi új pénzünk esztendeig járjon, husvét napjától húsvét napjáig.

1. §. És a dénárok olyfélék legyenek, a mineműek voltak Béla király idejében.

XXIV. Czikkely. Pénzváltó kamara-ispánok, só-kamarások és vámosok, országunkbeli nemesek legyenek.

XXV. Czikkely. A sóról. Továbbá, sőt az országnak közepette ne tartsanak, hanem csak Szabolcson és Regéczen és a végekben.

XXVI. Czikkely. Hogy az országon kívül valóknak birtokot adni nem kell. Továbbá, birtokot az országon kívül való embernek ne adjanak.

1. §. Ha valamelyest adtak vagy eladtak, azt a haza fiai válthassák meg.

XXVII. Czikkely. A nyestbőr adóról. A nyestbőr adót azon szokás szerint fizessék, a mint Kálmán király elvégezte volt.

XXVIII. Czikkely. Hogy a kit a törvény elmarasztott, annak oltalma ne legyen. Ha valaki törvény rendén elmarasztatott, senki a hatalmasok közül meg ne oltalmazhassa azt.

XXIX. CZIKKELY. Az ispán jövedelméről és a királyi jövedelmekről. Az ispánok csak az ő ispánságok igazával éljenek; egyebek, a királyhoz tartozók, ugymint cseberpénz, vám, ökrök, és a várak jövedelmének két része is a király számára legyen.

XXX. CZIKKELY. Hogy a nádorispánt, a bánt és a király és királyné országbiráit kivéve, senki két tisztet ne viseljen. Továbbá, e négy jobbágyurat: tudniillik a nádorispánt, a bánt, király országbiráját és királyné asszonyét kivéve, senki két tisztet ne viseljen.

MOST IS RÁFÉRT EGY KIS JAVÍTÁS

Gyanítják, hogy a Tångagärdei Gyülekezeti Otthon gerenda-épülete legkevesebb százötven, de akár kétszáz éves is lehet. Azt tudjuk, hogy zsindeletét bádogtetőre az 1960-as évek vége felé cserélték ki, s itt volt az ideje újból „hezzanyúlni”. Igazából most sem a héjazattal volt gond, hanem az alatta levő tartószerkezet itt-ott korhadásával, a szarufák végeinél és az eresz hosszában felrögzített deszkák mentén. Volt, ahol „magától” levált egy-egy rész, és akár félméteres darabok hullottak alá. A tető újraszigetelésével egyidőben a tetőgerincre felkerült egy pára- és gőzelszívó berendezés, amit 2015-ben az új konyhabútor beszerelésekor az iparosok „elfelejtettek” visszaszerelni. Tångagärde karbantartása mondhatni folyamatos odafigyelést igényel, s nem véletlenül

Bán Feri-barátunk, a házgondnok az, aki gondját viseli gyülekezetünk közös otthonának. Legutóbb a göteborgi Kőrösi-Csoma egyesület kapott ajándékba egy kopjafát Debrecenből, s mert saját otthonuk nincs, úgy gondolták, méltó helye lesz Tångagárdén. Már itt is van. Sokan sokféleképpen képzeltek el a ház jövőjét, leginkább idegen kézzel, és más rendeltetéssel, mint ami... De eleink gyülekezeti otthont kerestek és találtak, s amikor eljött az ideje, átadták, mi átvettük, gondját viseltük, gyarapítottuk, éltünk benne, és megtartottuk annak, mint ami, ma is... És megint eljött az ideje az átadásnak. Mint mindig, most is ráfért egy kis javítás, amit már be is fejezték. Tebened bízunk eleitől fogva, Uram, téged tartottunk hajlékunknak. Kérünk, őrizd meg otthonunkat! Ámen! mvp

ISTENTISZTELETEK 2022 NOVEMBERBEN ÉS DECEMBERBEN

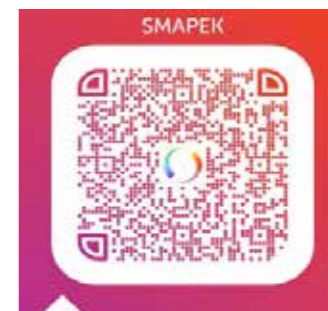
	Kezdés	NOV	DEC
VÄXJÖ	11:00	12	03
SÖLVESBORG	17:00	12	03
LJUNGBY	11:00	13	04
JÖNKÖPING	17:00	13	04
BORÅS	18:00	18	09
HELSINGBORG	12:30	19	10
MALMÖ	16:30	19	10
HALMSTAD	11:00	20	11
GÖTEBORG	17:00	20	11
VÄSTERÅS	12:30	---	17
ESKILSTUNA	17:00	---	17
STOCKHOLM	11:00	---	18
UPPSALA	17:00	---	18
STRÄNGNÄS	13:00	26	

Fésüs Éva

A LÉNYEG

A szépben az a legszebb,
ami leírhatatlan,
a vallomásban az,
ami kimondhatatlan,
csókban a búcsúzás
vagy nyíló szerelem,
egyetlen csillagban a végtelen.
Levélhullásban erdők bánata,
bújócskás völgy ölében a haza,
vetésben remény, moccanás a magban,
kottasorokban rabul ejtett dallam,
két összekulcsolt kézben az ima,
remekművekben a harmónia,
részekben álma az egésznek,
és mindenben a lényeg,
a rejtőzködő, ami sosem látszik,
de a lélekhez szelídült anyagban
tündöklően ott sugárzik.

SWISH-SZÁM: 123 648 7490

SWISH-SZÁM: 123 455 0943

AZ ÚJ KÉVE
MEGJELENÉSÉT
TÁMOGATTA

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja
Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
Ungarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik évente 4 szám
(Utkommer 4 nummer per år)

Nr. 3 årgång XXX. évfolyam 3. szám
Szeptember-Október 2022 szeptember-október
Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
a Protestáns Egyháztanács (Kyrkorådet)

Szerkesztő (Redaktör): Molnár-Verecs Pál
H-7720 PÉCSVÁRAD Szárközi út 2
Mobil: +46-70-602 29 68

E-mail: molnarveresp@gmail.com
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda: DIGITAL TRYCK
504 68 Borås, Grönbogatan 5 Tel: +46-33-122410
Mail: madde@dtryck.se / www.dtryck.se

Példányszám (Uppplaga) 600

Egyházfenn tartási járulékok fizető tagjainknak
a lapot ingyen küldjük.
Az Új Kéve iránt érdeklődő más olvasóinkat kérjük,
tájékoztatást írásban kérjenek az
ujkeve@keve.se
e-posta címen.

Egyházi Közösségünk Plusgiro számlaszáma:
Ungerska Protestantiska Samfundet

Plusgiro 602047-3

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség
Gyülekezeti Otthona
TÅNGAGÄRDE,
az Egyházi Közösség által létrehozott
TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
(Stiftelsen Tångagärde Forsamlinggård) kezelésében áll.

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNYT
az Egyháztanács által kinevezett
INTÉZŐBIZOTTSÁG vezeti:

világi elnöke a mindenkori főfelügyelő,
egyházi elnöke a mindenkori lelkész

Gondnoka BÀN FERENC
Mobil: +46-73-248 00 11
E-mail: tgg_hazkezeloseg@keve.se

a jegyző GÁL IMRE
a pénztáros KOVÁCS ANDREA
IT-felelős ifj. VASZI ÁRPAD

A Gyülekezeti Otthon címe:
523 98 HÖKERUM Tångagärde 136

A Tångagärde Alapítvány Plusgiro számlaszáma:
Stiftelsen Tångagärde Forsamlinggård

Plusgiro 25534-9

MÁS ÉSZAKI / BALTI ORSZÁGOKBAN
ELŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK
MEGBÍZOTT VEZETŐI
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
BÀN ISTVÁN
EE-75326 KARLA Ra vald, Harjumaa
Lodjapuu tee 10-1 Mobil: +372-50-696 42

FINNORSZÁG – Helsinki
SIKET-SZÁSZ CSABA
FIN-HELSINKI
Mobil: +358-40-849 17 59

St. Lorenz Kirche (Szt. Lőrinc templom) Nürnberg

*A világ része vagyok én is,
mint az örök élet forrása,
a természet az istenem,
s én a fohásza!*

Érchegyi Csaba Rudolf